

DIAGNOSI DE LA
PARTICIPACIÓ
DE LES
PERSONES
JOVES *al barri
del Carmel*

Judith Barneda Arregui
Educació Social, Universitat de Barcelona
Curs 2024-2025
Tutora: Ana Novella
Juny 2025

ABSTRACT

Aquesta recerca es tracta d'una diagnosi de l'estat de la participació de les persones joves al barri del Carmel. Aquest estudi parteix d'entendre la joventut com una etapa de construcció personal i desenvolupament social, on es desperten un seguit de neguits, que tenen a veure amb la vida col·lectiva. És així com aquesta diagnosi té com a objectiu proposar elements clau i oportunitats que fonamentin l'acció de la xarxa socioeducativa del Carmel, a l'hora de promoure la participació, l'associacionisme i la ciutadania activa de les persones joves al territori. Aquesta recerca segueix com a mètode l'elaboració d'una diagnosi, a través d'una metodologia qualitativa, a partir de la realització de 9 entrevistes semiestructurades a agents de la xarxa socioeducativa del barri, siguin professionals o membres de l'associacionisme educatiu i juvenil de forma voluntària, i 5 observacions a actes del barri dedicats a abordar aquesta qüestió. La diagnosi conclou amb la identificació d'aquelles característiques del barri que influeixen de manera directa amb les dinàmiques de participació en el territori, i amb la proposició de 7 línies estratègiques de futur per fomentar la participació i l'associacionisme juvenil al barri, a partir dels reptes i oportunitats identificats al llarg del procés de la recerca.

Participació i Associacionismes juvenil, Ciutadania Activa, Cohesió social, Xarxa socioeducativa, Barri del Carmel

This research is a diagnosis of the state of participation of young people in the Carmel neighborhood. This study starts from understanding youth as a stage of personal construction and social development, where a series of concerns are awakened, which have to do with collective life. This diagnosis aims to propose key elements and opportunities that underpin the action of the Carmel socio-educational network, when promoting participation, associationism and active citizenship of young people in the territory. This research follows as a method the elaboration of a diagnosis, through a qualitative methodology, from the realization of 9 semi-structured interviews with agents of the socio-educational network of the neighborhood, whether professionals or members of the educational and youth associations voluntarily, and 5 observations to events of the neighborhood dedicated to addressing this issue. The diagnosis concludes with the identification of those characteristics of the neighborhood that directly influence the dynamics of participation in the territory, and with the proposal of 7 strategic lines of the future to promote participation and youth associations in the neighborhood, based on the challenges and opportunities identified throughout the research process.

*Youth Participation and Associations, Active Citizenship, Social Cohesion,
Socio-educational Network, Carmel Neighborhood*

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ	3
2. JUSTIFICACIÓ	5
2.1. Polítiques nacionals i municipals avalades pel Pla d'adolescència i joventut de Barcelona 2023-2030 i l'estudi de Participació i implicació política de la joventut Catalana, 2024.	6
2.2. L'educació social té la responsabilitat d'afavorir l'empoderament i el desenvolupament dels i les joves	7
2.3. La participació de les persones joves al barri del Carmel, un repte històric i vigent	7
3. OBJECTIUS	9
4. MARC TEÒRIC	10
4.1. Participació juvenil i Ciutadania Activa: Evolució de la percepció social, cultural i política del rol ciutadà de les persones joves	10
4.2. Vivència de la condició social com a joves en el context actual	14
4.3. Paper de la comunitat i els seus agents socioeducatius a l'hora de promoure la participació i l'associacionisme dels i les joves	18
4.4. Educació social motor d'associacionisme i ciutadania activa	23
5. METODOLOGIA	26
5.1. Participants	26
5.2. Tècniques de recollida de la informació	27
5.3. Tècniques d'anàlisi de la informació	28
5.4. Consideracions ètiques.	28
5.5. Fases de la recerca	30
6. RESULTATS	31
6.1. Conceptualització de la participació, l'associacionisme, i elements afavoridors	32
6.2. Joves, Territori i Participació	39
6.3. Iniciatives existents, xarxa socioeducativa i reptes de futur	45
7. DISCUSSIÓ	53
8. CONCLUSIONS	55
9. REFERÈNCIES	61
10. ANNEXES	66

*a les meves amigues que són el meu equip
a la Ruth, el papa i la mama per ser-hi incondicionalment
a l'Ana per creure en tot moment en el projecte
a tothom que m'heu escoltat incansablement, les pors, els dubtes i les il·lusions
a totes aquelles persones que dediqueu temps i esforços perquè el Carmel, sigui un lloc on viure-hi
vides plenes i històries compartides*

1. INTRODUCCIÓ

El territori en què creixem configura una part molt important de la nostra construcció personal, social i col·lectiva. Els referents que tenim la possibilitat de conèixer, les opcions culturals i de lleure a les que tenim accés, o que es desperti el neguit i l'interès per participar en la vida comunitària, depenen de l'entorn en què creixem i ens belluguem. Tenir la possibilitat de disposar d'aquestes opcions, no interpel·la tan sols a un pla material on aquests serveis o espais existeixen, sinó que també depèn d'un capital social i cultural, que preconditiona tot allò que tenim o no la possibilitat d'imaginar. Doncs, el teixit associatiu i l'organització comunitària no tenen la mateixa presència a tots els barris de Barcelona, i la seva capacitat d'incloure-hi tot el veïnat, i fer que tothom s'hi senti convidat a formar-ne part, és un repte permanent en els moviments socials i també en la nostra professió.

El barri del Carmel, té una història lligada a les diferents onades migratòries que han constituït, des de l'autoconstrucció i el barraquisme a l'organització veïnal per aconseguir l'arribada al barri de serveis bàsics, doncs no va ser fins passats els 2000, que es va inaugurar el metro o la biblioteca. És així com els drets aconseguits per l'habitatge, les escoles, el transport públic, o l'accessibilitat -a causa de l'orografia del territori; perquè la inclinació dels seus carrers costeruts i la seva urbanització als anys cinquanta sense una planificació urbanística, va donar lloc a carrers amuntegats i estret-, serien inexplicables sense la història de la seva lluita veïnal, que va prendre una forma més intensa en els anys de la transició democràtica (Morales i Quintana, 2020). És per això que la consciència col·lectiva de tot allò que ens ha precedit fins al dia d'avui, és un element clau, per fomentar el sentiment de pertinença al barri i aconseguir encarar els reptes de futur del territori.

Com a veïna, i filla del barri del Carmel, soc conscient de les lluites veïnals que han precedit la meva generació. En canvi, com a jove que he crescut i m'he fet gran al barri, al llarg de la carrera han estat moltes les vegades que he pensat, en com la meva generació no vam saber habitar el nostre barri, com a territori que podia donar resposta, a les nostres necessitats i interessos polítics o socials, en contraposició a les experiències de les meves companyes que provenia d'altres barris de la ciutat. És per això que considero necessari conèixer la història del nostre territori, perquè això ens fa capaces d'articular un relat comú, capaç de generar una identitat col·lectiva a defensar i reivindicar.

En el meu entorn, ha estat un cop d'adultes que hem descobert la possibilitat de formar part de l'associacionisme, i donar sentit a la participació inscrita en projectes col·lectius. Però majoritàriament, hem desenvolupat aquesta tasca a barris propers, però no al nostre. Això em porta a pensar, com al Carmel moltes de les ofertes socioculturals per a joves estan mediades per equipaments municipals, però no en una lògica autogestionada, i això fa preguntar-me si aquest fet, dificulta la plena llibertat de les joves per desenvolupar els seus propis projectes.

Haver participat del lleure educatiu de base comunitària, en un dels barris perifèrics propers al Carmel, que comparteixen la manca d'aquesta tradició; m'ha fet viure la potencialitat de compartir espais autogestionats, però també m'ha fet prendre consciència de les dificultats materials que obstaculitzen les iniciatives emergents, i la importància d'influir en la cultura dels territoris on incidim, perquè la nostra tasca sigui entesa. Aquestes vivències m'han fet replantejar la meua experiència com a adolescent, en veure com al meu entorn no hi havia referents que estiguessin vinculats al lleure educatiu, i identificar la mancança d'aquesta oferta. Tot això em porta a replantejar-me les barreres d'accés al dret d'associar-se, i preguntar-me a què es pot deure la presència desigual de l'associacionisme als diferents territoris de la ciutat.

Entenc l'associacionisme com una eina de cohesió social i no és causalitat que aquesta sigui un tema d'interès al barri del Carmel, on l'agenda sol estar marcada per la preocupació vers la convivència, i l'impuls d'iniciatives per poder pal·liar aquest neguit. La cohesió social es genera a partir del sentit de pertinença i una predisposició a la participació ciutadana i a la solidaritat (Jenson, 1998; Morata, et. al, 2019). Diferents dimensions permeten categoritzar la cohesió social d'un territori, com són la qualitat de vida, el sentit de seguretat que li proporciona la vivència en un mitjà concret; els valors compartits i la mobilització política col·lectiva al voltant de necessitats i problemes locals, segons, Morata et. al, (2019).

En el procés d'enfortiment de la cohesió social, cal entendre les relacions socials, les xarxes de suport i la participació social com a motors de construcció de comunitat i de cohesió social i, per tant, de processos inclusius que permetin frenar el procés d'exclusió (Subirats, 2005; Morata, et. al, 2019). Doncs és així com el teixit social, la xarxa afectiva i la pertinença col·lectiva, juguen un paper clau en el desenvolupament personal i social de les persones joves. És per tot això que aquesta recerca també té la voluntat d'investigar què queda avui en dia del llegat del moviment associatiu impulsor de les lluites veïnals al barri, i quin paper té pels i les joves del barri del Carmel avui dia, la participació comunitària.

És així com aquest treball vol explorar elements que fonamenten l'acció, a l'hora d'impulsar la participació de les persones joves al barri del Carmel de Barcelona. A través d'identificar quins són els agents que incideixen en l'organització juvenil al barri, i explorant quina és la naturalesa actual de les entitats i associacions existents, així com de les propostes i estratègies destinades a fomentar la participació i l'associacionisme de les persones joves al barri. Posant el focus al lleure educatiu i l'associacionisme juvenil, i establint una comparativa entre els projectes amb lògica autogestionada, i aquells mediatos pels equipaments municipals.

Aquest informe final primer introdueix la temàtica i aquells arguments que avalen la vigència i la rellevància d'elaborar una diagnosi vers la participació i l'associacionisme al barri del Carmel. Després trobareu els elements teòrics i els autors i autores que emmarquen les dimensions abordades en la recerca. Seguidament, trobareu la metodologia, i les fases que componen l'elaboració d'aquesta diagnosi i on s'expliciten els preceptes ètics que han guiat l'estudi. Després trobareu l'anàlisi dels resultats obtinguts a partir del treball de camp, compost per 9 entrevistes semiestructurades i 5 observacions, i la discussió on es posen en relació amb les dades obtingudes i analitzades respecte als principis teòrics que fonamenten la diagnosi. Finalment, les conclusions de la recerca, destaquen les aportacions de l'estudi, situen un seguit de propostes de millora, i finalitzen amb la identificació de les fortaleeses i limitacions de l'estudi, així com fent emergir futures línies d'investigació.

2. JUSTIFICACIÓ

Si bé és possible desgranar en diversos arguments el valor d'aquesta recerca, són tres les raons principals que fan que aquesta diagnosi sigui de rigorosa vigència. El primer argument fa referència a l'alineació de la recerca amb les polítiques nacionals i municipals de joventut, avalades pel Pla d'adolescència i joventut de Barcelona 2023-2030 i l'estudi de Participació i implicació política de la joventut catalana (2024), publicat enguany, aquest 2025. El segon argument correspon a la importància d'aquesta temàtica en el si de la professió de l'Educació Social, considerant com és una responsabilitat de la nostra professió afavorir l'empoderament i el desenvolupament dels i les joves. El tercer argument destaca la rellevància d'aquesta temàtica específicament al barri del Carmel, on la participació de les persones joves al barri, ha estat un repte històric i vigent en l'actualitat. D'aquesta manera al llarg de la recerca, s'atorga un paper central al territori i al seu context de manera específica.

2.1. Polítiques nacionals i municipals avalades pel Pla d'adolescència i joventut de Barcelona 2023-2030 i l'estudi de Participació i implicació política de la joventut Catalana, 2024.

Seguint aquest ordre d'enunciació, cal destacar com la línia d'estudi marcada en aquesta diagnosi es troba alineada amb els propòsits marcats pel Pla d'adolescència i joventut de Barcelona 2023-2030. El pla defineix 2 eixos estratègics: joventut protagonista i joventut cocreadora. La recerca té una incidència directa en el segon dels eixos esmentats, considerant que la joventut ha de ser cocreadora en tant que els i les joves interactuem amb la ciutat on vivim, a través de l'escena cultural i d'oci, la pràctica esportiva o la vida associativa (Ajuntament de Barcelona, 2023). Ara bé, són molts els estudis que demostrin que una major participació en la vida comunitària, té un impacte positiu en els índexs de benestar de les persones, com avala l'estudi *Educación en el tiempo libre: la inclusión en el centro*, d'Israel Alonso i Karmele Artetxe. És així com la diagnosi també té incidència en el primer eix del pla, que fa referència al benestar personal i la capacitat de les persones joves per a desenvolupar el seu projecte de vida.

En segon lloc, en l'àmbit nacional, cal destacar els resultats de l'estudi de *Participació i implicació política de la joventut catalana*, que analitza de l'Enquesta sobre generacions i participació de 2023 (EGP), coordinada per Carol Galais. Les conclusions de l'estudi giren al voltant del procés de socialització política i cívica de les persones joves, reconeixent una tendència a l'apatia i desconfiança vers la legitimitat dels sistemes democràtics representatius; i destaquen la necessitat de poder aprofundir en la participació ciutadana, en un context d'auge de la dretanització de les persones joves, en especial els nois, en contraposició a la prevalença d'idees progressistes i d'esquerra entre les noies (2024, p. 347). L'estudi també conclou com la família exerceix una influència molt més significativa que l'escola en la implicació social i política de les persones joves (Soler-i-Martí i Marinova, 2024, p. 341-342), per tant, posen en alerta com aquest fet pot perpetuar desigualtats, ja que la socialització familiar varia en funció de l'estatus socioeconòmic dels progenitors.

En l'àmbit de l'associacionisme, l'estudi detecta com la llengua materna, el lloc d'origen, el sexe i la situació econòmica influeixen en les diferents probabilitats de participar en associacions. En concret el fet de no tenir el català com a llengua materna, haver nascut fora de Catalunya i estar treballant, es relacionen amb una probabilitat inferior de participar en associacions (Barbet, et al. 2025a). Barbet, et. al. fan explícita la importància d'impulsar

mecanismes i estratègies per enfortir la participació cívica i l'associacionisme, ja que són elements crucials tant per a la legitimitat del sistema democràtic, com per a la capacitat d'aquest per representar els diferents grups i col·lectius socials de manera efectiva (2025b).

2.2. L'educació social té la responsabilitat d'afavorir l'empoderament i el desenvolupament dels i les joves

El full Informatiu del Col·legi d'educadors i educadores socials núm. 103, publicat el 2024, està dedicat a l'educació social en relació amb la joventut, abordant els reptes, les oportunitats i eines que existeixen per afavorir l'empoderament i el desenvolupament dels joves. Damas Vidal, destaca com els i les joves només volen el que volem totes les persones, tenir un lloc en aquest món. Per tant, és important que els escoltem, que els oferim els recursos que necessitin i que els ajudem en l'assoliment dels seus objectius vitals (2024, p. 4).

El CEESC parteix del posicionament de l'associació Catalana de Polítiques de Joventut, que consideren que les polítiques públiques han de centrar-se en l'acompanyament dels joves com a agents de canvi i no com a simples receptors de mesures d'inclusió (p.4). En aquest mateix sentit el monogràfic sobre l'adultocentrisme (2023) elaborat per la Sindicatura de Greuges, també alerta com en certa manera pot haver passat que, per a les polítiques de joventut, la participació s'hagi convertit en un objectiu en si mateix i no en un instrument per incidir i transformar la realitat i les oportunitats de les persones joves (p. 150).

En l'àmbit legislatiu el col·legi reclamen una revisió de la llei de joventut; ja que és necessari destacar com La Llei 33/2010, de polítiques de joventut de Catalunya, reconeix legalment la figura dels i les professionals de la joventut i defineix les seves funcions bàsiques, però, en canvi, no regula el perfil específic d'aquests professionals, la qual cosa comporta certa dispersió de perfils i funcions, Salvador i Pano (2019; Morcillo. et. al. 2024, p. 17). Per tant, acotar el marc d'actuació de l'educació social en aquesta temàtica és una qüestió vigent.

2.3. La participació de les persones joves al barri del Carmel, un repte històric i vigent

En clau territorial cal destacar com malgrat els precedents històrics d'organització veïnal al barri del Carmel, en l'actualitat, el moviment associatiu ric i divers que caracteritza el barri ha quedat minvat. A l'hora d'analitzar la seva evolució, cal destacar els tres plans d'anàlisi i planificació de la participació comunitària fets al barri: el 2001 es va fer públic el pla *Carmel*

Amunt, un Pla de Dinamització Comunitari. El 2011 el Pla de futur del barri del Carmel, full de ruta fins al 2020. I el darrer Pla de Barris el Carmel i Can Baró 2021/2024.

És així com en els processos participatius dels últims 25 anys, recullen el desig de reactivar i regenerar el moviment associatiu del barri, identificant com al Carmel hi ha un fort sentiment de pertinença, però també certs reptes als quals cal donar resposta, com la demanda de què la informació de l'oferta de serveis i possibilitats, sigui més accessible, o la preocupació pel relleu generacional. Al llarg dels anys també s'ha mantingut a l'ordre del dia reforçar els espais de coordinació entre entitats, i ja era font de preocupació a principi de segle la capacitat de mobilització dels veïns i les veïnes perquè tothom s'hi sentís convidat a participar. Finalment, cada vegada s'ha donat més importància a la necessitat d'incloure la diversitat present al barri, i la importància de fer-la visible al territori.

Posant el focus en la participació juvenil, cal destacar com en el context municipal, existeix una gran desigualtat en la distribució territorial de les entitats d'associacionisme educatiu de base comunitària. L'informe elaborat el 2019 per l'observatori de joventut així ho posa de manifest, quantificant com a la ciutat de Barcelona hi ha 138 entitats d'associacionisme educatiu, però només 12 barris dels 73 que hi ha, concentren el 50% d'entitats. En aquest mateix sentit, l'enquesta sobre els drets culturals a Barcelona el 2022, també identifica les diferències i/o desigualtats en l'accés, participació i pràctiques culturals de la població segons el barri, el nivell de renda, les pràctiques culturals de l'entorn familiar, o el nivell d'estudis.

És per tot això que aquesta recerca, emergeix de preguntar-se quins motius fan que al barri del Carmel, malgrat el seu recorregut d'organització veïnal, actualment existeixi un gran repte a l'hora de fer transferibles aquests sabers col·lectius. Si comparem la presència d'entitats de lleure educatiu de base comunitària, i l'associacionisme juvenil amb barris propers com Horta o el Guinardó, resulta evident aquest decalatge. Tot i aquest context, hi ha projectes com Grupo Scout Makarenko amb un bagatge des d'any 1979 i d'altres més pioners com el Cau del Carmel que va néixer el 2016. Però actualment cap dels dos agrupaments disposen d'un espai propi on poder fer les seves activitats i emmagatzemar el seu material. És per això que han elaborat una demanda conjunta als pressupostos participatius 2024-2025 de Barcelona on proposen la creació, a través de l'adquisició o construcció, d'un equipament de propietat municipal amb cessió total d'ús i gestió per les entitats de lleure del Carmel.

Aquests arguments i estudis esmentats demostren, com el dret a la participació sociopolítica de les persones joves, està vinculat estretament a les possibilitats que tenen com a grup heterogeni de poder decidir, incidir o negociar políticament en els marcs més o menys institucionals proposats (Sindicatura de Greuges, 2023). On per poder exercir aquest dret, cal articular un seguit d'estructures, que permetin generar cultura participativa entre les persones joves. És així com aquesta diagnosi pretén donar resposta a les següents qüestions:

- Com i de quina manera la xarxa socioeducativa del territori, formada per tots els agents que incideixen en la participació juvenil, acullen, motiven, acompanyen i fomenten les necessitats, inquietuds i interessos de participació de les persones joves?
- Com afecta el context sociocultural i econòmic del barri del Carmel, en la capacitat i la voluntat dels i les joves per participar i associar-se?
- Quin paper tenen els referents, a l'hora de generar i despertar el neguit i l'interès per participar i organitzar-se col·lectivament?
- Com s'articulen les iniciatives municipals, o propostes mediades per professionals amb relació a les entitats i projectes autogestionats del barri?

3. OBJECTIUS

És així com aquesta recerca es proposa el següent **objectiu general**:

- + Proposar elements clau i oportunitats que fonamentin l'acció de la xarxa socioeducativa del Carmel a l'hora de promoure la participació, l'associacionisme i la ciutadania activa de les persones joves al territori.

Objectius específics:

1. Identificar com conceptualitzen la participació i l'associacionisme els agents socioeducatius del barri del Carmel.
2. Descriure les característiques de la relació que tenen els i les joves del Carmel amb la participació i associacionisme.
3. Caracteritzar les iniciatives i estratègies actuals enfocades a fomentar la participació i l'associacionisme, impulsades pels agents socioeducatius del territori.
4. Definir els reptes i necessitats dels agents socioeducatius i l'associacionisme educatiu i juvenil al barri del Carmel.

4. MARC TEÒRIC

Les diferents interpretacions sobre la joventut com a etapa vital, ha condicionat la possibilitat -social- i la capacitat -personal- de les persones joves d'exercir un rol actiu com a ciutadans/es. A continuació s'exposen les diferents perspectives que han caracteritzat la percepció sobre les persones joves en relació amb la seva condició de ciutadans i ciutadanes, i en conseqüència el rol social, cívic i polític que se'ls atribueix. Per tal aproximar-nos a les vivències cíviques, col·lectives i comunitàries, de les persones joves, cal analitzar el procés de transmissió i aprenentatge de les habilitats i competències necessàries per a la participació i exercir una ciutadania activa, així com les condicions materials i estructurals que es requereixen, en forma de pràctiques o espais dedicats a la participació. Posteriorment, se situa el rol de la comunitat i la xarxa socioeducativa, com a agents que han d'afavorir espais i processos que possibilitin l'associacionisme com una de les formes en què s'articula la participació ciutadana, posant el focus en el lideratge de les persones joves en l'associacionisme i el lleure educatiu. Finalment, se situarà el paper de l'educació social com a agent mobilitzador, i figura d'acompanyament dels moviments associatius, entenent la participació i l'associacionisme com una forma d'expressió de la cohesió social.

4.1. Participació juvenil i Ciutadania Activa: Evolució de la percepció social, cultural i política del rol ciutadà de les persones joves

Per tal d'identificar les principals característiques del vincle que estableixen les persones joves amb la participació comunitària i el seu rol amb relació a la ciutadania activa cal descriure com ha evolucionat la interpretació que s'ha fet de la joventut com a etapa vital. Laura Giménez exposa com la joventut és una condició social, socialment construïda i que muta històricament (2003, p. 159). Jorge Benedicto i María Luz Morán, en els seus estudis de joventut expliquen com històricament, s'havia definit les persones joves, en clau negativa, definint-les per tot allò que encara no tenen o encara no són:

El gran obstáculo con el que se enfrentan todos los intentos de comprometer activamente a los jóvenes, es que no se les considera ciudadanos plenos. Ni en la teoría ni en la práctica se les reconoce a los jóvenes la condición de ciudadanos y, por consiguiente, su capacidad y legitimidad para influir en los procesos políticos y sociales de su comunidad. Como mucho se habla de los jóvenes como ciudadanos

futuros, ciudadanos incompletos, tal y como hacía Aristóteles en La Política o ciudadanos en proyecto en palabras de Marshall. (Benedicto et Morán, 2003, p. 40).

Aquesta lògica atribueix a les persones joves una posició d'espera, en paraules de Benedicto i Morán (2003) atrapades en etern procés de formació, considerant que la condició de ciutadà s'esdevé un cop s'assoleix l'adulthood, caracteritzada per l'accés al mercat laboral, l'emancipació econòmica, i l'assoliment del dret a vot. Aquesta mirada sobre la joventut ha estat revisada, tant perquè posposa la capacitat d'exercir un rol com a ciutadans/es actives en el present, com perquè no és coherent amb la realitat material, en relació amb l'espai-temps que viuen les persones joves actualment, on el procés d'emancipació i inserció social i política de les persones joves no sempre van de la mà. Tal com situen Patricia M. Benito, Inés Gil i Teresa Aguado (2019) *aprender participación implica participar y aprender ciudadanía implica ejercerla*. Per tant, l'aprenentatge que precisa participar -entenent la participació com a capacitat i dret- requereix un procés que és en si mateix l'exercici de la participació.

La participació de la ciutadania en la vida social, política i cultural d'una societat és un dels elements que sustenten la democràcia. La participació, com a factor que contribueix a millorar la qualitat de vida de les societats, aportant capital social, activant vincles entre les persones i augmentant la legitimitat política de la presa de decisions (Díaz García, 2015), esdevé també una pràctica que millora les capacitats dels individus que conformen aquestes societats. (Guijarro, 2021, p. 95)

Segons exposen Benito, et. al. (2019), cal entendre la ciutadania des del seu caràcter actiu i participatiu i que es defineix a través de pràctiques socials en transformació, de caràcter dinàmic i relacional. Considerant la ciutadania com una forma col·lectiva de pertinença activa a la comunitat que implica el desenvolupament d'identitats i sentiments de pertinença i implicació (Benedicto i Morán, 2003; UNED, 2019).

Alhora, cal concebre la ciutadania tal i com Kiviniemi l'entén (1999; UNED, 2019) a partir del seu caràcter multidimensional. L'autor desglossa el concepte en tres elements, un nivell formal, sent el marc de drets i deures, un nivell ideològic-cultural, relatiu a la construcció d'identitats ciutadanes, que inclou els criteris culturals que donen sentit a la comunitat, i un nivell de praxi, que fa referència a les pràctiques sociopolítiques del govern i els ciutadans, dins del marc institucional i de les cultures ciutadanes (p. 12). Complementant l'explicació de Kiviniemi, Benito et. al. (2019, p. 12-13) elaboren una revisió i reformulació en clau

d'actualitat d'aquestes tres dimensions, és de valor destacar com respecte a la dimensió ètico-crítica, consideren necessari construir nous models de convivència capaços de donar resposta a les necessitats de la societat global multicultural.

Per tant, si entenem la ciutadania tant com un reconeixement legal, com un posicionament ideològic i l'exercici d'accions participatives. Recuperem el posicionament de Benedicto on reivindica la necessitat de poder ser jove i ciutadà alhora (2016) així com reclama que l'adveniment de la ciutadania, requereix unes competències, i habilitats que cal aprendre (2003, p. 82). En canvi, Benito et. al. es distancien de la idea que la ciutadania és un estatus i una pràctica, sent alhora una atribució de drets i exercici d'aquests, com afirma Benedicto (2019, p. 933), sinó que consideren que la ciutadania no és un estatus, sinó una pràctica que ha de ser apresada (2019, p. 29). Considerant que aquesta manera d'entendre el concepte, el vincula al desenvolupament d'un seguit de competències, descrites per Schugurensky (2005; UNED, 2019), *entre otras la conciencia crítica, la voluntad de hacer preguntas difíciles, la confianza en que a través de la acción es posible provocar cambios y en la capacidad colectiva para inducir esos cambios enfrentándose a las estructuras de poder.*

Benedicto i Morán, a l'hora de conceptualitzar el rol que han de tenir les persones joves en relació amb la ciutadania, consideren la joventut com una etapa vital amb unes característiques personals i socials fonamentals en la reproducció de la societat, doncs és en aquesta etapa en què s'adquireixen els recursos necessaris que fan possible l'exercici de la ciutadania i en conseqüència, *los individuos se conviertan en sujetos legítimos de acción frente a las instituciones sociales y frente a los demás.* (2002, p. 41). Sandra Souto Kustrín, afegeix com a partir de l'edat contemporània a la capacitat dels i les joves d'exercir una ciutadania, també hi reconeix i atribueix un potencial com agents en la transformació social:

La juventud dejó de tener como «función» transmitir los valores preponderantes, en la sociedad, como hacían los grupos de jóvenes del Antiguo Régimen, para poder también defender o resistir cambios sociales, en sentido amplio, o ser la punta de lanza de los cambios propuestos por distintas organizaciones de adultos, llegando a convertirse en heraldos de clases u organizaciones. (Bauberot, 2007, 22-24 i 42; Kustrín, 2018 p. 4)

És rellevant conceptualitzar la interpretació de la joventut, perquè les accions enfocades a donar resposta a les seves necessitats, així com les accions per dotar les persones joves

d'habilitats necessàries serà congruent a la manera en com és entesa aquesta etapa vital i, per tant, els objectius que se'n deriven. És així com en aquest estudi no s'entén la participació juvenil com un aprenentatge necessari per a esdevenir ciutadans actius en l'adulthood, sent aquest un requisit legitimador del sistema democràtic, en un context de crisi de les democràcies representatives, sinó com una capacitat i l'exercici d'un dret i que té interès, valor i impacte en el present.

Un cop, definida la concepció de la ciutadania des de diferents aproximacions, és precís conceptualitzar l'educació “*de, per, i en la*” ciutadania. Entendre les persones joves, com subjectes del present amb capacitat transformadora, i no com a projectes de futur ens convoca a posar el focus a qüestions relacionades amb les seves competències, sentiments de pertinença, implicació en la comunitat i formes de participació. En lloc de continuar centrant la major part del debat sobre la seva situació de dependència, per tal de dedicar l'atenció en com podem aconseguir formar subjectes autònoms que, per mitjà de l'exercici dels seus drets, siguin presents en l'esfera pública i reclamin el seu protagonisme en l'esdevenir dels processos sociopolítics, tal i com defensen Benedicto i Morán (2003, p. 55).

L'educació ciutadana ha pivotat al voltant de dos models, per explicar-ho, Benito, et. al, (2019, p. 34 i 35), situen com Heater (2007) va assenyalar com al llarg del segle XX, l'educació per la ciutadania, va ser pensada el voltat de dos models polaritzats. El primer, tenia la voluntat de modelar els estudiants amb una intenció política i social, a partir de tres objectius conformitat política i orgull patriòtic, sentiment d'unitat i identitat nacional i suport al statu quo social. Per altra banda, un segon model, amb l'objectiu d'incentivar el pensament crític, plantejant-se una ciutadania que transcendia l'Estat, apel·lant a una ciutadania mundial, en bé del desenvolupament de competències democràtiques. Les investigadores també situen com Tawil (2013) entén l'educació com un procés de socialització cívica i política, l'autor va identificar diferents aproximacions a la ciutadania en educació, que inclouen diferents àmbits (formal, no formal), destinataris (nens/es, joves, adults) i enfocaments: des de l'educació cívica en un extrem a l'educació per a la ciutadania en l'altre (Benito, et. al. 2019, p. 35).

Per altra banda, cal situar les opcions pedagògiques i metodologies, amb les que s'ensenya i s'aprèn a participar. Actualment, existeix una unanimitat, en la idea que a participar s'aprèn participant. Així com la importància de les metodologies participatives on es generen experiències positives de responsabilitats compartides basades en problemes i accions comunes (Longás et al, 2008, Vecina-Merchante, 2016).

La acció comunitària implica desenvolupar des del principi mesures de capacitat i dinamització de la ciutadania, afavorir que tots els agents puguin ser protagonistes del canvi; només així es garanteix un futur, una sostenibilitat i una veritable intervenció. Si és necessari cal que es recorre a la formació com a recurs d'autoconsciència i mobilització (Marchioni, 2004; Fernández y López, 2008; Marchioni y Vecina, 2014; Vecina-Merchante, 2016, p. 134).

4.2. Vivència de la condició social com a joves en el context actual

Per tal de conceptualitzar la condició de joves amb relació a la seva condició de persones ciutadanes, també és necessari situar les principals característiques que poden descriure la vivència de l'experiència col·lectiva, comunitària, i cívica de la joventut en el context socioeconòmic i cultural contemporani. Principalment en termes d'identitat, i capacitat per desenvolupar projectes de vida propis i col·lectius, fent referència tant a les qüestions conceptuals i simbòliques, com a les condicions materials.

4.2.1. Condicions conceptuals i simbòliques

En primer lloc, en aquesta recerca s'entén la joventut, des d'una mirada interseccional, que té la voluntat d'evitar que aquesta categoria eclipsi altres elements clau en la construcció de la identitat, com la percepció, tant pròpia, com intersubjectiva vers el gènere, l'origen, la classe, l'ètnia, l'orientació sexual, o d'altres. *Esto implica definir la juventud, no como un grupo social discreto y ahistórico, sino como una agrupación dinámica y discontinua* (Brubaker, 2004; García i Hakim, 2014, p. 45). Sobretot quan tal com anuncia Subirats cada vegada tenim joves més diferents els uns dels altres, mentre que molts cops les institucions continuen imaginant la categoria «joventut» dins uns paràmetres d'homogeneïtat molt poc reals (2007 p. 109).

És així com la consideració de què la joventut es tracta d'una etapa que cal modular, s'ha expressat en diferents termes. José Sánchez García i Nadia Hakim (2014) apunten com la joventut s'ha considerat com una etapa presumptament problemàtica que seria necessari controlar amb el fi d'esdevenir un adult “normativitzat” d'acord amb els valors socials presents en els processos d'hegemonització en un temps i espai particulars. Lara M. Sánchez, et. al, comparteixen aquesta visió, considerant com a través de mecanismes normatius, polítiques públiques i pràctiques socials, els grups dominants exerceixen control

sobre la joventut, particularment quan aquesta mostra una actitud de qüestionament o ofereix alternatives a l'statu quo (2024, p. 18).

La societat adultocèntrica representa un sistema de dominació que es sustenta en el capitalisme i on, a través de polítiques i normes socials, es permet als grups dominants subjugar a la població jove i controlar, especialment, a aquella que mostra rebuig o s'organitza alternativament a aquestes impositcions (Corney et al., 2022; Duarte, 2012; Shier, 2012). [...] Aquesta percepció negativa cap al col·lectiu pot minar la seva autoestima i autoconfiança, i afectar la seva participació activa en la societat. (Sánchez, et. al, 2024, p. 15)

4.2.2. Condicions materials

Respecte a les condicions materials que caracteritzen l'experiència de la joventut, Benedicto i Morán, anuncien com *la vida de los jóvenes en las sociedades desarrolladas se mueve en un entorno de ambivalencia y complejidad* (2003, p. 51). En un context en què l'increment de la incertesa dels i les joves sobre la seva vida quotidiana així com sobre les seves perspectives de futur personal i professional, a Benedicto (2016, p. 932) és actualment el principal element característic de la vivència de la joventut. Laura Giménez (2003), situa quatre elements, per identificar les principals característiques en l'era postindustrial de la joventut. En primer lloc, identifica diferents fractures socials, fruit de relacions de poder desiguals, com les relacions patriarcals de gènere, el sistema de producció capitalista o la diversificació ètnica. Així com en el marc de les trajectòries d'inserció laboral, considera que els processos lineals tradicionals, han deixat pas a un ventall molt més ampli i variat de trajectòries, moltes d'elles caracteritzades per la discontinuïtat i la precarietat (2003, p. 160).

En segon lloc, identifica la crisi de legitimitat de les estructures tradicionals de poder en el context democràtic. Considerant com aquest fet impacta directament en la construcció tant de les identitats, com de la ciutadania. I, per tant, sobre la forma i la intensitat en què les persones esdevenen subjectes i actors actius del context social. En tercer lloc, anomena, l'adveniment de la societat del risc, conceptualitzada per Ulric Bech, que Laura Giménez considera que provoca que els èxits i els fracassos es visquin des de la individualitat, com si les coses fossin fruit de les nostres opinions i decisions, on com a resultat de la fragmentació de les estructures socials, es debiliten les identitats col·lectives i especialment les de classe.

En quart lloc, situa el paper de les TIC, com a marc social, en l'era digital, en aquesta línia Margalef, et. al, analitzen la naturalesa dels moviments juvenils en el nou context digital:

No deixa de ser rellevant que gran part dels moviments juvenils actuals siguin dirigits per dones amb pocs anys, tinguin un rang internacional, disposin d'una autonomia pròpia i una jerarquia més horitzontal. En contraposició als moviments juvenils de la primera meitat del segle xx, locals o nacionals, subordinats a altres causes (sobretot ideològiques i religioses), completament jerarquitzats i encapçalats per homes d'edat avançada. (Margalef, et. al, 2024, p. 34)

La crisi generada per la pandèmia és un element addicional a tenir en compte, Ignacio Mora (2021), analitza com l'adquisició de pràctiques i processos participatius en el jovent podria estar afectat i condicionat per l'estat de precarietat que pateix la joventut, i reconeix com s'ha agreujat especialment des de l'inici de la crisi econòmica de 2008, de la qual no es va arribar a recuperar en termes socioeconòmics, i que ara s'ha lligat a una crisi encara més profunda en els seus efectes econòmics, socials i laborals: la de la Covid-19. Mora es pregunta, si les persones joves en situació precària tenen més o menys possibilitats, voluntat o capacitats per participar en la vida social i col·lectiva (2021), conclouent que la situació de precarització de la vida, l'afebliment dels vincles socials, l'aïllament, la sobreexplotació laboral, i el distanciament i rebuig vers la política institucional, i impacten en les capacitats transformadores de la joventut, que veu limitada la seua acció participativa (2021, p. 114.)

Aquest seguit de característiques del context socioeconòmic contemporani, travessen les persones joves, i la seva vivència personal, social i política, a l'hora d'identificar factors que tant impacten, com motiven la participació. Sandra Souto (2018) situa un seguit d'elements clau que possibiliten l'acció col·lectiva o de protesta de les persones joves, com poden ser: *las organizaciones existentes, las oportunidades políticas, los recursos, tanto materiales como culturales, la disposición de los actores, que incluyen las definiciones compartidas de la realidad social o las experiencias previas, y las identidades colectivas* (p. 58).

L'autora, a l'hora d'analitzar el paper de les persones joves en els moviments socials, i la seva notorietat en les societats occidentals sobretot a partir de la Primera Guerra Mundial, segons l'evolució dels estudis de joventut i sobre els moviments juvenils; reivindica com el potencial transformador de la joventut radica en la intersecció entre (1) les circumstàncies del context econòmic i polític i (2) les característiques psicosocials de les persones joves.

Las protestas juveniles, al igual que las acciones colectivas en general, no suelen ser formas de conducta política constante, y más que de las características psicológicas de los jóvenes, su surgimiento y desarrollo depende de factores económicos, sociales, políticos y culturales, es decir, históricas. (Kustrín, 2018, p. 58)

Alhora, no es poden obviar un seguit de característiques psicològiques, i socials, pròpies que es viuen durant la joventut. Així doncs, des de la psicologia s'ha detectat com fins a l'adolescència i la joventut *no se desarrolla una valoración de lo comunitario y colectivo* (Kustrín, 2018, p. 58), doncs no és fins aleshores, que les persones comencem a ser capaces d'entendre i utilitzar llenguatges abstractes, que permeten l'adscripció ideològica, o la capacitat per valorar les opcions d'organització col·lectiva i política. Ignacio Mora, reforça aquesta idea, també a partir de les tesis de Benedicto:

És en la joventut quan s'incorporen els recursos necessaris que fan possible l'exercici de la ciutadania i la participació, amb el reconeixement formal i subjectiu de drets i obligacions, i amb l'adquisició de competències necessàries per sentir-se part d'una comunitat, per actuar davant de les institucions socials i dels altres, aspectes que passen per la implicació del jovent en contextos participatiu (2021, p. 95).

Tot i això, existeixen un seguit de condicions materials, lligades a l'etapa vital que es viu durant la joventut, que també influeixen en la capacitat de les persones joves per organitzar-se (Ballesté i Soler-i-Martí, 2023). Així doncs, *se han destacado también características sociales y culturales ligadas a la edad juvenil, como la diferente posibilidad de tiempo libre, la distinta vulnerabilidad a represalias económicas y sociales o el grado de integración y de influencia en la sociedad* (Opp, 1989, 181-182; Kustrín, 2018, p. 59).

En aquest sentit, la teoria dels anys impressionables, sense negar que l'aprenentatge sigui possible al llarg de la vida, situa com la socialització política -que fa referència a com els individus interioritzen valors, orientacions i hàbits polítics que expliquen com actuem, pensem o reaccionem davant diferents estímuls de naturalesa social i política-, és especialment intensa durant l'adolescència i la primera joventut, segons Ballesté i Soler-i-Martí (2023). Considerant com durant els anys impressionables, les persones joves són especialment susceptibles a la influència de la família, els companys, les institucions educatives i els mitjans de comunicació en la configuració de les seves creences polítiques (Jenkins, 2009; Ballesté i Soler-i-Martí, 2023).

4.3. Paper de la comunitat i els seus agents socioeducatius a l'hora de promoure la participació i l'associacionisme dels i les joves

L'apoderament és el procés que incrementa les possibilitats que una persona pugui decidir i actuar de forma conseqüent sobre tot allò que afecta la seva pròpia vida, participar en la presa de decisions i intervenir de forma compartida i responsable pel que fa a la col·lectivitat de la qual forma part, Sánchez, et. al, (2024), entenen que la participació juvenil implica una redistribució del poder. És així com la participació es vincula amb el concepte d'empoderament juvenil, com a procés que possibilita decidir i actuar de forma conseqüent en relació a tot allò que afecta la vida d'una persona, però que només es pot assolir partint de dues condicions: d'adquisició de capacitats personals i la facilitació del medi per exercir tals capacitats (Soler et. al., 2017; Sánchez, et. al, 2024). És així com postulen que l'empoderament de les persones joves, depèn tant d'elles mateixes com d'un context que ha de disposar d'estructures i processos que ho permetin. D'aquesta manera reiteren les tesis de Pere Soler, Jaume Trilla, Manel Jiménez-Morales i Xavier Úcar (2017), consideren com l'empoderament real és sempre el resultat d'una relació dialèctica entre ambdues condicions:

Esta primera condición es de naturaleza específicamente educativa, dado que tales capacidades se desarrollan por medio de la educación. La segunda condición es que el entorno posibilite que el sujeto pueda decidir y llevar a cabo su decisión. Aquí se incluirían los condicionamientos políticos, económicos, legales, materiales. (Soler, et. al, 2017, p. 21-22)

També incorporen la necessitat de definir sobre quin tipus d'assumpptes les persones en procés d'empoderament ha d'anar podent ser capaç de decidir i actuar. Resolent aquesta qüestió amb una doble resposta, considerar que una persona augmenta el seu grau d'empoderament a mesura que augmenta la seva capacitat per a (1) *tomar decisiones y actuar de forma consecuente sobre aquello que afecta a su propia vida*; (2) *y poder participar en la toma de decisiones e intervenir de forma compartida y responsable en lo que afecta a la colectividad de la que forma parte y al medio en el que vive* (Soler, et. al, 2017).

Tanmateix, els autors fan un recorregut per aquells espais, moments i processos, que possibiliten l'empoderament, a partir de la pregunta on, quan i com es produeix l'apoderament (Soler, et. al, 2017). Pel que fa als espais, situen diferents llocs on es produeix o manifesta l'apoderament dels joves, “contextos”, “àmbits”, “entorns” i “institucions”, i situen una doble perspectiva:

Los distintos espacios indicados pueden analizarse y valorarse desde una doble perspectiva: en qué medida los sujetos se encuentran empoderados respecto a cada uno de ellos; y en qué medida cada espacio puede generar en los sujetos algún tipo de empoderamiento transferible a otros espacios. (Soler, et. al, 2017, p. 23).

També diferencien entre els espais específicament juvenils i espais intergeneracionals, i dins la primera categoria, diferencien entre els espais juvenils institucionalitzats, i els espais juvenils informals, caracteritzant les limitacions i possibilitats de cada un d'ells. Respecte als moments, els autors destaquen quatre qüestions, en primer lloc, el paper de l'empoderament a la joventut, com a etapa dins del cicle vital a destacar. En segon lloc, els moments de la vida quotidiana en els que es va adquirint l'empoderament de forma progressiva. En tercer lloc, aquells moments vitals crítics, que són viscuts amb un alt nivell d'intensitat, i per això generen una gran petjada emocional i en l'imaginari de les persones. Finalment, en quart lloc, assenyalen els moments socials viscuts col·lectivament també poden resultar molt significatius per a l'apoderament de les persones joves, a Soler et. al, (2017).

És d'aquesta manera que els autors apunten una clara responsabilitat dels diferents agents educatius articulats en una xarxa socioeducativa acompanyar, estimular i sostenir les inquietuds i neguits de les persones joves que giren al voltant de la participació, i el procés d'empoderament per poder exercir aquest dret i capacitat. Així mateix, els investigadors del projecte d'investigació sobre empoderament juvenil HEBE, subscriuen la necessitat d'una definició que no atribueixi únicament la responsabilitat d'aquest procés a la persona jove de manera individual o al jovent de manera col·lectiva (Sánchez, et. al, 2024, p. 7).

Acotar el marc d'intervenció amb aquestes premisses, situa també els i les professionals en un nou rol, on el professional de joventut passi de ser un agent de control i de direcció del col·lectiu a un garant de la seva participació i benestar (Sánchez, et, al. 2024, p. 20).

Des de les polítiques, els programes, els serveis i fins i tot els professionals es concep la participació juvenil en termes de llibertat i d'elecció, i sovint separada de conceptes com redistribució de poder i recursos materials. S'entén, doncs, que la participació juvenil està mediada per l'ordre estructural i l'accés desigual als recursos, tot creant divisions espacials, materials i simbòliques entre la pròpia joventut. Per tant, la participació juvenil no pot ser entesa sense considerar les relacions de poder i les desigualtats socials existents. (Bečević i Dahlstedt, 2022; Sánchez, et. al, 2024, p. 21)

4.3.1. Requisits per la participació

És així com a l'hora de situar aquells requisits, tangibles o que formen part de l'imaginari simbòlic, imprescindibles per la participació, la literatura ho ha fet en diferents termes. En paraules de Benedicto i Moran, per tal de parlar de l'exercici de la ciutadania per part de les persones joves, hem de considerar dos elements fonamentals: presencia i protagonismo. Ambdós sociòlegs entenen la presència com el reconeixement propi i aliè *de nuevos sujetos de derechos, intereses y demandas en el ámbito de lo público* (2003, p. 55). Per tal d'aconseguir que les persones joves tinguin la capacitat d'esdevenir *un nuevo sujeto de ciudadanía y, por consiguiente, de hacer posible que los jóvenes, desde sus circunstancias específicas, adquieran los recursos necesarios para actuar como ciudadanos y posteriormente los pongan en práctica* (2003, p. 55-56).

Però aquesta condició, precisa d'un requisit previ, que és el pas previ al reconeixement de la presència dels joves, doncs primer cal fer possible que puguin arribar a estar presents. Benedicto i Morán (2003, p.55) puntualitzen com abans de pensar en quin és el lloc que les persones joves han d'ocupar *dentro de la representación de lo público, hay que detenerse en las condiciones necesaria para que los recursos de ciudadanía (derechos y deberes, competencias, virtudes cívicas) puedan ser puestos en práctica* (2003, p.55-56). L'altre requisit, referent el protagonisme, té a veure amb la capacitat d'intervenir *activamente y tener la capacidad de influir sobre el desarrollo de los procesos sociales y políticos en los que se está presenente* (2003, p. 57), per tant, tenir capacitat d'agència.

Benedicto i Moràn, plantegen aquesta qüestió en els següents termes (1) un entorn social i econòmic que permeti l'accés i exercici dels drets de ciutadania al major nombre possible de joves, reduint els efectes de les pautes socials de desigualtat i dels processos d'exclusió social. Doncs les condicions estructurals restringeixen o amplien, segons els casos, les oportunitats d'elecció dels joves (2003, p. 56), (2) la inserció en contextos participatius, entesa com a font d'aprenentatge i construcció d'una experiència cívica (2003, p. 56). (3) L'existència i funcionament adequat de dissenys institucionals que permetin als joves posar en pràctica els recursos que han anat adquirint al llarg d'aquestes experiències i pràctiques individuals i col·lectives. Referents a polítiques, estructures institucionals, mecanismes i espais de participació (2003, p. 56). D'altra banda, Francés afegeix un nou element que anomena influència; *vista como la capacidad de influir en las políticas públicas* (2008; Vecina-Merchante, 2016).

La literatura més vigent al voltant de la qüestió, amb autories com Soler, et. al. a l'hora de conceptualitzar l'empoderament de les persones joves, també desenvolupen les seves tesis al voltant d'aquesta conceptualització. *Partimos pues de que el núcleo más esencial de la idea de empoderamiento se refiere a dos capacidades diferentes pero sucesivas: la capacidad de decidir; y la capacidad de actuar de forma consecuente con lo decidido* (2017, p. 21). Les autories Sánchez et. al. (2024) reivindiquen així els requisits necessaris perquè la participació de les persones joves, en la seva diversitat i complexitat, sigui possible:

qui més raó i necessitat té per participar és alhora qui menys possibilitats i probabilitats té per fer-ho [...] participar es tracta d'un procés de presa compartida de decisions sobre allò que afecta la teva pròpia vida i la de la comunitat on hi vius (Hart, 1992), en un marc de drets humans i de creixement democràtic. (Sánchez, et. al. 2021, p. 21)

És així, com en la literatura podem identificar un acord, que refereix en termes generals a tres condicions, en primer lloc, apel·len les condicions materials, un segon bloc que concerneix habilitats i experiències participatives, i a l'imaginari disponible també anomenat capital cultural, allò que som capaços d'imaginar, i finalment a les estructures institucionals, en forma de mecanismes i espais dedicats a la participació.

Marx: "Los hombres hacen su propia historia, pero no la hacen simplemente como a ellos les place; no la hacen bajo circunstancias elegidas por ellos mismos, sino bajo circunstancias directamente encontradas, dadas y transmitidas desde el pasado. (Marx 1978: 595; García i Hakim 2014, p.47)

Alhora, cal explicitar, que el fet que existeixin aquestes variables, no vol dir que de segur existeixi la participació, per tal de no mitificar aquesta qüestió, i tenir present com:

Hay que tener cuidado para no construir una imagen utópica del ciudadano activo. En el espacio público moderno, los ciudadanos intervienen en la representación dependiendo del tema o del problema que se trate en cada momento, de tal forma que unas veces nos los encontraremos como protagonistas y otras como espectadores atentos. La participación es pues contingente respecto a múltiples factores sociales, lo cual no quiere decir que se participe de manera instrumental, en función de intereses individuales. (Benedicto i Moràn, 2002, p. 44)

És així, com diversos autors sustenten, com la participació fluctua, en espais i moments, segons la temàtica, o múltiples factors, però allò que hauria de ser innegociable és que qui vulgui participar pugui fer-ho, fins i tot qui no s'ho ha plantejat, on aquesta possibilitat s'apropi a la seva realitat, entenem com les necessitats materials són inseparables de la participació. Per tant, cal garantir un context en què les persones tinguin recursos, disponibilitat i espais perquè les condicions de ciutadania siguin possibles, [...] amb especial èmfasi en la joventut com a etapa d'entrada a l'exercici ple dels drets col·lectius (Cefai, 2003; Guijarro, 2021, p. 114).

4.3.2. Articulació del treball comunitari

A l'hora d'articular el treball comunitari, des de la perspectiva socioeducativa cal destacar com Vecina-Merchante, et. al. (2016), situen com *aplicar la Programación Comunitaria implica poner en marcha dos fases: la primera consiste en organizar lo existente y la segunda en desarrollar acciones innovadoras para la comunidad* (VVAA, 2015; 2016, p. 134). Especificant com *la organización de lo existente consiste en reunir a todos los recursos, entidades e interesados en torno a la población infantil y juvenil*, i en segon lloc, per fer possible que es generin vincles *más consistentes que favorezcan la coordinación a través del el trabajo colaborativo, poner en común qué hace cada uno, darle visibilidad, reflexionar y profundizar sobre el colectivo y la situación en la que se encuentra* (2016, p. 135).

La identidad de barrio y el reconocimiento de la comunidad se construye a partir de experiencias positivas vividas a lo largo de un periodo de tiempo y compartidas con personas significativas. La identidad del barrio se entiende, en general, como un proceso dinámico. (Alonso i Artetxe, 2019, p. 22)

En aquest sentit, Benedicto (2016), refereix com a l'hora de desenvolupar línies de treball en la creació d'àmbits d'implicació juvenil que afavoreixin la seva presència en l'esfera pública i el desenvolupament de la seva capacitat d'agents de transformació social, amb paraules de l'autor és necessari que *la acción pública se despoje del habitual paternalismo educativo de la participación que imagina las experiencias participativas concretas como oportunidades para educar a los jóvenes, lo que inevitablemente les desplaza hacia una condición subordinada* (Benedicto, 2016, p. 936). *Para que esta línea de trabajo tenga éxito y sea eficaz entre un público que se mueve mayoritariamente en una cultura de la desconfianza y desafección institucional, se deben tener en cuenta algunos requisitos* (Benedicto, 2016).

Aquestes tesis es veuen reforçades, per diversos estudis i autors, com el monogràfic sobre l'Adultocentrisme i polítiques públiques locals, publicat per la Sindicatura de Greuges al 2023, o les coautores sobre literatura actual de la temàtica: Lara Morcillo, Mireia Sala i Laura Corbella o Benito et. al, que assenyalen com en determinats espais:

La consideració de la participació ciutadana és bàsicament instrumentista, s'utilitza com a estratègia de legitimació de l'estructura política europea, amb l'objectiu «d'atraure els ciutadans» per a la qual cosa es considera que la democràcia participativa pot servir de «complement útil» a la democràcia representativa (Comissió de les Comunitats Europees, 2008; Benito et. al. 2019, p. 37)

És imprescindible prevenir el risc, que les accions socioeducatives i les polítiques de joventut dirigides a fomentar la participació de les persones joves, instrumentalitzin el seu rol. La participació és un dels principals avals del sistema democràtic, sent el vot el principal procés de legitimació del sistema, Eduard Ballesté i Roger Soler (2023). La democràcia fonamenta la seva legitimitat en la relació de la ciutadania amb la política, i molt especialment en la seva participació (Soler-i-Martí, 2013, p.18). Doncs si la motivació de fomentar la ciutadania és tan sols la d'obtenir majora adherència al sistema polític, major compromís amb el projecte europeu o major sentiment de ciutadania, però, en canvi, no es considera la joventut com a agent social capaç d'emprendre un rol actiu en el present, des de la seva individualitat, amb uns interessos i característiques pròpies en el moment present amb valor per si mateix, les accions preses perden sentit i capacitat de transformació, així com la capacitat de fer sentir interpel·lades les joves, per aquesta qüestió.

4.4. Educació social motor d'associacionisme i ciutadania activa

Actualment, els escenaris principals per iniciar-se en l'actuació col·lectiva i la participació en l'adolescència i la joventut, són l'àmbit escolar, els espais d'oci i temps lliure i l'associacionisme juvenil. Així mateix, no podem oblidar que les noves TIC han creat nous escenaris per a la participació juvenil pel seu dinamisme i flexibilitat (CJCV, s. d.).

Segons l'anàlisi de Sherry Arnstein para avaluar els diferents graus de participació ciutadana, podem considerar els espais autogestionats com a màxima expressió de participació. Roger Hart (1993) afegeix com l'últim estadi per assolir una participació plenament democràtica també, inclou la coordinació amb altres agents, més enllà dels participants directes de la iniciativa, per tal d'incloure la comunitat més enllà de les iniciatives grupals, i trencar amb

l'autoreferencialisme. Tot i la idea d'autogestió com a ideal, els serveis públics en la lògica de garantir els drets a la participació i redistribució del capital social, també són responsables d'habilitar espais i equipaments per tal de garantir que aquest dret es materialitzi.

En aquest sentit, Lluís Salitjes (2007), analitza el treball de l'educador amb l'associacionisme tenint com a eina la formació per a la participació ciutadana, com a instrument de transformació i canvi social. L'autor analitza el perquè de la necessitat de participar i les característiques dels grups, associacions o ciutadans que arriben als processos de participació ciutadana.

Si parlem de participació ciutadana, direm que es pot definir com un procés viu, pràctic, que només es pot realitzar i tirar endavant sent-hi, contribuint-hi i formant-ne part. És necessari que la participació sigui un procés transversal que formi part de processos de contacte, de relació i d'interacció entre tots els agents de la ciutat, els ciutadans o veïns, les associacions i les administracions. (Salitjes, 2007)

En aquest mateix sentit, Txus Morata, Eva Palasí, Maite Marzo i Miguel Ángel Pulido afirmen com la participació social i la construcció de ciutadania afavoreixen la creació de processos identitaris de la comunitat (2019, p. 43), i situen també com aquests processos permeten frenar significativament l'exclusió social. Identificant com les pràctiques informals, la participació en activitats de temps lliure, o el voluntariat, esdevenen elements de prevenció davant l'exclusió. Respecte al rol que ha de tenir la figura de l'educador/a social dins d'aquests processos, cal destacar com:

L'educador o educadora social no només intervé sobre l'individu amb dificultats, sinó que ho fa també, i especialment, sobre l'entorn, per tal de crear espais i vincles que facin possible la integració, i la creació d'un projecte proper, en el sentit de proximitat a la persona, amb capacitat de resposta ràpida a les necessitats de participació, socials i culturals dels ciutadans, aquest seria el cas de la formació en participació ciutadana. (Salitjes, 2007, p. 72-73)

Doncs perquè l'autogestió pugui ser garantia d'uns espais participatius democràtics, és necessari comptar amb processos de revisió de quins espais existeixen, qui hi participa, com es participa, i com es distribueixen els lideratges. Salitjes (2007) situa la necessitat del rol de l'educació social, per assolir processos favorables que garanteixin la representativitat, la bona gestió del relleu generacional, o la gestió de les relacions amb les institucions. Tanmateix,

situa el rol de l'educació social com a agent que fomenta les relacions, dinamitza els espais i afavoreix que aquests siguin democràtics. La necessitat que els espais participatius siguin verdaderament democràtics i acollidors, i no perpetuïn les desigualtats existents ja ho situava Sandra Souto, al parlar dels agrupaments Escolta creats per Robert Baden-Powell el 1908:

Aunque se definían como no clasistas, los hijos de los sectores más pobres de la población normalmente trabajaban y tenían menos tiempo libre, pero también menos dinero para los uniformes y/o las excursiones y viajes que realizaban. Por eso, estas organizaciones atrajeron, sobre todo, además de a las clases medias, a los trabajadores cualificados, que estaban dispuestos a ajustar a sus hijos a los modelos de adolescencia de la clase media para que ascendieran en la escala social (Kustrín, 2018).

Doncs malgrat la participació ciutadana i principalment l'associacionisme, treballin en unes lògiques pròpies, en tractar-se d'un treball voluntari, que requereix un compromís i dedicació, cal revisar les barreres o possibilitats d'accés en una lògica interseccional i democràtica:

A més, cal ser conscients que vivim en un món desigual i que la participació no està exempta de desigualtat, en quant a les fórmules, però també en quant a les possibilitats per fer-ho. No tothom participa perquè no tothom té les possibilitats, habilitats i condicionants per fer-ho. (Sánchez et. al. 2024, p. 16)

Doncs cal entendre l'associacionisme com a expressió de la participació ciutadana, sent un instrument de transformació i canvi social (Salitges, 2007, p 65). Posant el focus en la seva capacitat de donar resposta a les necessitats i inquietuds sociopolítiques de la ciutadania, doncs tal com postulen Alonso i Artetxe *las actividades de ocio y de acción sociocultural son generadoras de capital social y redistribuidoras de este, mediante la transferencia de bienes socioeducativos*, (2019, p. 20). És per tot això que la participació i l'associacionisme esdevenen elements clau pel desenvolupament i la cohesió social de les persones joves, com a membres de ple dret de les seves comunitats.

5. METODOLOGIA

Aquesta recerca s'inscriu en la metodologia qualitativa, perquè els objectius de l'estudi tenen la voluntat de descriure, dimensionar i comprendre amb profunditat, l'estat de la participació i l'associacionisme de les persones joves al barri del Carmel. Des de la perspectiva dels seus agents socioeducatius, siguin professionals o membres de l'associacionisme educatiu i juvenil de manera voluntària, on al que es dona valor és als relats i les narracions de les persones participants de la recerca, des d'on parlen i com articulen la seva percepció al voltant d'aquesta temàtica. Segons Carr y Kemmis (1988; Sandín, 2010; Domínguez, 2015) la recerca qualitativa és una activitat sistemàtica orientada a la comprensió en profunditat de fenòmens educatius i socials, a la transformació de pràctiques i escenaris socioeducatius, a la presa de decisions i també cap al descobriment i desenvolupament d'un cos de coneixements organitzat.

En aquesta recerca la metodologia qualitativa s'ha desplegat des d'un paradigma crític, perquè aquesta diagnosi té com a voluntat última esdevenir una estratègia de transformació des d'un posicionament ideològic. On el procés d'elaboració d'aquesta recerca pretén aportar eines per a la transformació, mitjançant la identificació d'oportunitats i generant noves premisses possibilitadores per a la transformació social.

Aquesta recerca segueix com a mètode l'elaboració d'una Diagnosi, des d'una perspectiva holística. On el diagnòstic és el resultat final o temporal de la tendència del comportament de l'objecte d'estudi que desitgem conèixer, en un determinat context-espai-temps, a través de les seves funcions i principis que ho caracteritzen com a tal (Vallejos, 2008). Vallejos, també defensa com l'explicitació i presentació del diagnòstic en un document no és només descriptiva, sinó que també és explicativa i pronosticativa (2008).

5.1. Participants

Aquest estudi s'ha elaborat a partir de la recollida de dades proporcionades per un grup d'informants que constitueixen una mostra intencionada, no-probabilística. Les persones informants-participants de l'estudi, han estat seleccionades a partir del criteri de formar part d'algun dels serveis, equipament, o entitats del barri que tenen incidència en la qüestió de la participació juvenil, sigui des d'un rol professional, o com a membres de la seva base associativa de manera voluntària.

Per tal de seleccionar els i les participants, primerament ha estat necessari situar els diferents agents socioeducatius presents al territori que intervenen amb joves. El barri compta amb 3 escoles públiques -Escola del Carmel, IE Mirades i IE Coves d'En Cimity-, les dues darreres estan en procés de transformació per convertir-se en instituts escola; els tres centres compten amb la figura de l'educador/a social. Per altra banda, al barri també hi ha dues entitats de referència del tercer sector, la fundació l'ADSIS i el Martico Dolar, que ofereixen el servei de Centre Obert, i també cal anomenar la figura dels educadors de Carrer, inscrita als Serveis Socials d'Atenció Primària. En l'àmbit del lleure hi ha 2 agrupaments escolta, el G.S Makarenko, i el Cau del Carmel, i en l'àmbit sociocultural, existeixen diversos equipaments, però cal destacar l'Espai Jove Boca Nord. En darrer lloc, cal situar el pla de dinamització Comunitari Carmel Amunt, on s'agrupen diferents entitats.

Per tant, m'he posat en contacte amb diferents dels espais professionals i entitats esmentades a través d'una carta de presentació [annexe M1]. Amb l'objectiu d'obtenir una mirada polièdrica al voltant d'aquesta qüestió, tant des del vessant professional, com la de les joves organitzades, que comparteixen la tasca i la responsabilitat d'incidir i sustentar la participació de les persones joves al territori.

	PERSONES VINCULADES A L'ASSOCIACIONISME educatiu o juvenil		PROFESSIONALS QUE INCIDEIXEN EN AQUESTA TEMÀTICA			
ÀMBIT D'ACTUACIÓ	Educació no formal			Educació Formal	Equipaments	Àmbit Comunitari
INFORMATS	Monitor/es o CAPS de l'associacionisme educatiu. Membres de l'associacionisme juvenil.	Membres del Consell de Joventut del Districte.	APC. Centres Oberts. Entitats sense ànim de lucre.	Programa d'educadores socials a les escoles.	Dinamitzador/es juvenils o informador/es	Educador/es socials i tècnics/es del pla comunitari.

Font: Elaboració pròpia

5.2. Tècniques de recollida de la informació

La recerca es concreta en el desenvolupament de dues tècniques de recollida de la informació que inclouen (1) observacions a diferents actes, jornades o espais vinculats a la temàtica desenvolupades al territori contemporàniament a la recerca, i (2) la realització d'entrevistes semiestructurades. Aquestes dues tècniques permeten recollir dades qualitatives, al voltant de com les informants interpreten i perceben la temàtica abordada. Les observacions permeten contextualitzar les narratives que les informants elaboren en les dinàmiques organitzatives del

territori, i també permeten conèixer com es desenvolupen els espais de treball conjunt entre agents. Les observacions s'han registrat a través d'un diari de camp i la implementació de les entrevistes semiestructurades, s'ha realitzat a partir de l'instrument disponible a [annexe M2]

5.3. Tècniques d'anàlisi de la informació

A partir del diari de camp, i les transcripcions de les entrevistes, la informació ha estat ordenada i posteriorment codificada i agrupada per dimensions, conceptes i temàtiques amb etiquetes que conformen unitats de significat. La diversitat dels perfils dels informants i la combinació de tècniques de recollida de la informació permeten triangular la informació obtinguda. Posteriorment, s'han elaborat taules de freqüència, poder establir un ordre en funció de la reiteració de les idees. A partir d'aquesta codificació, s'han seleccionat els verbatings. Finalment, s'ha integrat la informació obtinguda, relacionant les categories obtingudes en el pas anterior amb els fonaments teòrics per tal d'elaborar l'informe final, segons Lissette Fernández (2006).

5.4. Consideracions ètiques.

Per tal que l'elaboració d'aquesta diagnosi asseguri la qualitat de les seves dades, l'enfocament qualitatiu de l'estudi s'ha guiat pels criteris de rigor científic, corresponents a l'opció metodològica. Aquesta recerca garanteix la credibilitat, la transferibilitat, la consistència, la rellevància i l'adequació teòric-epistemològica (Noreña, et. al, 2012) i es compromet al degut compliment del codi deontològic i els criteris de rigor bioètic de la Universitat de Barcelona, recollits en codi de bones pràctiques en recerca.

Els principis ètics que han guiat l'elaboració de la present diagnosi han tingut un paper primordial, en el procés de recollida de dades, i totes aquelles qüestions que involucren a les persones informants i participant de la recerca. Cal destacar el principi de **beneficència i no maleficència**, especialment en totes aquelles qüestions que impliquen el benestar de la comunitat en què s'inscriu aquesta diagnosi. Aquest principi ha estat cabdal, a l'hora de situar el meu rol com a investigadora, on les meves actuacions tinguessin l'objectiu de promoure el benestar, en benefici dels altres, i preveure quines qüestions o accions poden ser perjudicials.

Respecte a aquesta qüestió, és important fer referència al paper de la investigadora durant el treball de camp i identificar les seves oportunitats i limitacions. Doncs la persona investigadora té el compromís ètic d'informar i clarificar el paper que exercirà durant les

observacions i en les interaccions amb els participants, Noreña, et. al, (2012). En aquest sentit, és de valor destacar com les diferents naturaleses dels actes, espais o jornades en què he assistit i realitzat les observacions, han fet que el meu rol s'hagi adaptat als requisits de cada espai. El que cal destacar, és que en tots ells m'he identificat, i he explicitat que estava elaborant una recerca al voltant d'aquesta temàtica. Malgrat identificar-me, el meu rol no ha estat propositiu, sinó principalment d'observadora, ocasionalment plantejant preguntes exploratòries, o he esdevingut una figura d'enllaç.

Les qüestions ètiques esmentades es recullen de forma explícita en el **document informatiu per les persones participants** [annexe M2], on es detalla el propòsit de l'estudi, el seu procediment i confidencialitat, i on es garanteix que dades obtingudes es tractaran de manera anonimitzada, garantint el principi d'**anonimat i confidencialitat**. També s'indica com l'estudi es compromet a respectar la legislació vigent en matèria de protecció de dades de caràcter personal (Llei Orgànica 3/2018 de 5 de desembre) i manté especialment el compromís de confidencialitat sobre la informació aportada, assegurant que l'ús estarà únicament vinculat al marc dels objectius de la recerca. Altrament, per tal de tenir cura amb la perspectiva de gènere, sempre que ha estat possible s'inclou nom i cognom dels i les autors per destacar la paritat de gènere en les autories.

5.4.1. Fórmula d'identificació informants

Respecte anonimització de les persones informants, present el diagnòstic ha fet ús de la següent fórmula a l'hora d'identificar els informants:

- + Rol socioeducatiu en funció de la formació (ES: Educador/a Social, AE: membre de l'associacionisme educatiu, TIS: Tènic/a d'Integració social, ASC: Tènic/a d'animació sociocultural).
- + Número d'entrevista, en ordre cronològic.
- + Tècnica de recollida de dades (E: entrevista)

A tall d'exemple: la formula *AE+I+E*, fa referència a una persona informant membre d'una entitat d'associacionisme educatiu del barri del Carmel, que ha estat la primera persona en ser entrevistada, a partir d'ara AEIE.

5.4.2. Ús d'intel·ligència artificial

Per altra banda, respecte a l'ús d'intel·ligència artificial, en aquest estudi s'ha fet ús de l'IA com a eina en dues qüestions. En primer lloc, en el cas de les transcripcions de l'enregistrament d'àudio de les entrevistes, que posteriorment han estat supervisades i els verbatings seleccionats perfeccionats. Aquestes transcripcions s'han fet a través de la combinació de dues eines informàtiques, en primer lloc, el paquet Microsoft propi de la UB i, en segon lloc, a través el servei Softcatalà, on és important assenyalar, que es garanteix que els fitxers d'àudio o vídeo enviats, se suprimeixen automàticament 72 hores després d'haver estat enviats. En segon lloc, també s'ha fet ús de la intel·ligència artificial, en la correcció ortogràfica de l'informe, a través del corrector ortogràfic LanguageTool i del Softcatalà.

5.5. Fases de la recerca

La recerca s'ha estructurat en cinc fases, en primer lloc, la conceptualització de la temàtica i la definició de l'objecte d'estudi, en segon lloc, l'elaboració del marc teòric, en tercer lloc, el treball de camp, on cal destacar l'elecció dels informants, la realització de les entrevistes i les observacions desenvolupades a diferents trobades comunitàries del barri, vinculades amb la temàtica de la recerca, -desglossades en la següent taula-. En quart lloc, s'ha dut a terme l'anàlisi de les dades obtingudes a través del treball de camp, i finalment s'han integrat totes les aportacions de la recerca en el present informe final, en forma de diagnosi.

	OCT	NOV	DES	GEN	FEB	MARÇ	ABR	MAIG	JUNY
FASE 1 CONCEPTUALITZACIÓ DE LA TEMÀTICA I DEFINICIÓ DE L'OBJECTE D'ESTUDI									
Recerca de documents de diagnosi històrica i comunitària al Carmel									
Definició dels objectius de la recerca									
FASE 2 ELABORACIÓ MARC TEÒRIC									
Recerca bibliogràfica sobre la participació juvenil									
FASE 3 TREBALL DE CAMP									
Selecció dels informats									
Elaboració dels instruments									
1.Realització de les Entrevistes									
2.Observacions				(1)	(2)	(3)	(4 i 5)		
Retorn a la comunitat de les aportacions de la recerca									
FASE 4 ANÀLISIS DE LES DADES									
FASE 5 ELABORACIÓ DE L'INFORME FINAL									

(1) 13/01 Acte Al Casal de Barri la Barraca: Projectió del film vellesa dels barris. Col·laboració entre Carmel Amunt i la Coop. Càmeres i Acció.

(2) 27/02 Acte biblioteca Juan Marsé, tercera i última Jornada Comunitària del Pla Comunitari del Carmel. ODD: prioritització d'accions.

(3) 31/03 Primera trobada de Suport a grups específics, un dels tres grups en els que es vertebrava el Pla Comunitari.

(4) 29/04 Activitat organitzada per KarmelaFest, organitzadores de la festa major jove alternativa, al barri al Casal la Barraca.

(5) 30/04 Taula de joventut, convocada pels APC, a l'espai Jove Boca Nord.

Font: Elaboració pròpia

6. RESULTATS

En aquest apartat s'exposa l'anàlisi dels resultats obtinguts a partir del treball de camp, que donen resposta a les següents dimensions seleccionades finalment [*annexe R1*].

- (1) Participació i associacionisme, conceptualització i elements afavoridors.
- (2) Relació entre participació i associacionisme i els i les joves del barri del Carmel.
- (3) Iniciatives actuals, treball en xarxa i reptes de futur.

A l'hora d'implementar les entrevistes, les informants han estat contextualitzades, a l'hora d'acotar el concepte de joventut situant dues franges d'edat, 14 - 16 anys, on les joves encara es troben en una etapa d'escolarització obligatòria i, per tant, tenen uns referents educatius presents i sostinguts en el temps, i, en segon lloc, la franja 16 -20, on es produeix un procés d'assumpció de l'autonomia, i la participació esdevé una qüestió voluntària.

El grup d'informants finals de la diagnosi està compost per 10 persones, totes elles estan involucrades i vinculades amb el treball socioeducatiu amb joves al barri del Carmel, sigui des d'un vessant professional o de forma voluntària [*annexe R2*]. Alguns dels informants responen a un perfil múltiple, perquè formen part de l'associacionisme del territori i alhora tenen una feina remunerada com a tècnics, és per això, que en la codificació de les entrevistes allò que consta és la formació, o el rol predominant, a la següent taula, es desglossen els múltiples rols. Cal puntualitzar com dues de les persones entrevistades han estat entrevistades de manera conjunta perquè formen part del mateix projecte, i estan categoritzades també de forma conjunta.

	PERSONES VINCULADES A L'ASSOCIACIONISME educatiu o juvenil			PROFESSIONALS QUE INCIDEIXEN EN AQUESTA TEMÀTICA		
ÀMBIT D'ACTUACIÓ	Educació no formal 6			Educació Formal 1	Equipaments 2	Àmbit Comunitari 1
INFORMATS	Monitor/es o CAPS de l'associacionisme educatiu. Membres de l'associacionisme juvenil. 5	Membres del Consell de Joventut del Districte. 1	APC. Centres Oberts. Entitats sense ànim de lucre. 2	Programa d'educadores socials a les escoles. 1	Dinamitzador/es juvenils o informador/es 2	Educador/es socials i tècnics/es del pla comunitari. 1

Font: Elaboració pròpia

6.1. Conceptualització de la participació, l'associacionisme, i elements afavoridors

Després de situar la trajectòria de les participants, el seu rol socioeducatiu i la seva perspectiva general de la situació de les persones joves al territori. S'ha posposat a les informants conceptualitzar els termes de participació i associacionisme, que signifiquen per a ells i elles, quin paper tenen ambdues qüestions en el si dels seus projectes i quina relació consideren que tenen les joves del territori amb aquests dos elements. Aquesta pregunta s'ha proposat a través de dues targetes [annexe R3] per identificar per quin dels dos elements iniciaven el seu discurs. En aquest apartat s'inclou l'anàlisi, respecte com ells i elles entenen aquests dos elements.

6.1.1. Conceptualització de la participació

A l'hora de conceptualitzar què vol dir la idea de participació i associacionisme per a les persones informants, la majoria d'ells i elles fan referència a aquelles qüestions que impliquen la pràctica de la participació en si mateixa, i com es du a terme l'acció de participar o associar-se. S'inicia aquest bloc, definint la participació, en funció de com l'entenen els informants de l'estudi segons la seva experiència, i seguidament s'aporten elements que els informants han anomenat l'hora de caracteritzar la participació.

+ Tenir veu i donar veu

A l'hora de definir la participació els i les informants, l'element principal que han anomenat ha estat el fet de tenir veu, i donar veu (3)¹, entès com la capacitat i la possibilitat, de poder expressar una opinió pròpia.

“que tinguin veu al que estan fent. És una acció de què puegan decidir” (ES4E, p. 3)²

“fomentar la pròpia decisió, la pròpia democràcia [...] donar veu” (ES9E, p. 4)

+ Espais, pràctiques i nivell d'implicació

Seguidament, els i les informants han situat un seguit d'elements que caracteritzen la participació. Un element comú ha estat esmentar a quins llocs, espais o projectes es dona aquesta participació. Els informants apunten una concepció àmplia de la naturalesa de pràctiques, a les que es pot participar, integrant: des de fer ús d'unes activitats proposades, fins a involucrar-se en un projecte, o participar de l'associacionisme (5), apel·lant a la diversitat

¹ Entre parèntesis s'indica la reiteració

² Els Verbatings estan indexats segons la paginació de l'anàlisi de les transcripcions

d'activitats, projectes i entitats on poder participar. A més d'aquesta diversitat d'espais, també anomenen la diversitat de la durada de la participació: des d'una activitat puntual fins a una pràctica sostinguda en el temps, també fan referència al contingut de les propostes on participar.

“I la participació al final pot ser més ampla, o a un nivell més gran, diguéssim, o més profund, o potser en petites accions com a més puntual o a nivell més petit”. (ES2E, p. 2)

“Tu pots participar encara que no t'associes, pots ser un... com a agent propi, com a persona pròpia en un barri o en el que sigui, tu pots tenir participació social, local” (AE3E, p. 2)

+ **Temàtiques que no impliquen necessàriament un posicionament polític, allò que les caracteritza són les pràctiques i les maneres de fer**

Altrament, els i les informants han posat de manifest que es pot participar en activitats, propostes o fer ús d'espais i equipaments que tenen múltiples propòsits, situant com en la participació el posicionament polític no és un element indispensable, sinó que allò que caracteritza la participació és la manera en què es forma part d'aquests espais.

“I participació és més participació al barri, amb coses que es fan més cultural, potser més fer ús públic de l'equipament, de la biblioteca, de l'espai jove, de centres “ (TIS5E, p. 2)

“Per mi la participació és com donar el teu temps per fer alguna cosa en conjunt amb altres persones, que no ha de ser polític, pot ser de qualsevol àmbit” (ASC8E, p. 2)

+ **Contextualitzada en el territori**

Un altre element comú ha estat assenyalar el paper del barri i el territori com a context i marc on es produeix la participació. En la lògica de què participar, vol dir estar implicat en el barri on vius (4) incorporant també el sentiment de pertinença (2).

“Ser partícip, [...] participació és com implicar-te en el barri on vius, en les activitats que hi hagi, com en la xarxa, diguéssim, que t'envolta”. (ES2E, p. 3)

“Participació ho enfoco d'una manera més social, sembla que estigui enfocant la participació al barri, la participació a espais” (AE3E, p. 3)

+ **Eina de transformació social**

Un altre element referit per quatre dels informants (4), és la participació entesa com a element i eina amb capacitat de transformació social, on més enllà de poder expressar la pròpia veu, sigui possible generar canvis o impacte social, a partir de les decisions preses:

“la participació al final és com l'eix clau que hi ha, [...] la clau per poder millorar situacions, i sentir-se part del barri, sentir-se part de la comunitat” (ES2E, p. 3)

“Participació que puguin ser prendre decisions del propi barri” (ES9E, p. 5)

+ **La participació entesa com a procés, circumstancial i cíclic**

A la concepció col·lectiva de la participació, i el seu reconeixement com a eina de transformació social, també cal afegir-hi una altra qüestió esmentada per una de les

informants, que ha estat la concepció de la participació com un procés de naturalesa cíclica.

“La participació [...] per mi hauria de ser allò que et mou perquè les coses canviïn, fent-te particip i fent-ne particeps als demés. I això vol dir que per mi és una cosa molt vital i que et passen en determinats moments de la vida” (ES7E, p. 4)

6.1.2. Conceptualització de l'associacionisme

A l'hora de conceptualitzar l'associacionisme, la gran majoria d'informants s'han referit a elements o requisits necessaris a l'hora de constituir una associació, com la seva raó de ser, o la seva forma d'organització.

+ Objectiu compartit

Dos de cada tres informats s'han referit a l'associacionisme com un grup de persones que competeixen un objectiu comú, una mateixa fita, o una causa compartida (6).

“és com l'unió de més d'una persona per una causa” (AE6E, p. 3)

“Un conjunt de persones que tenen una fita comú, una missió” (ES7E, p. 4)

+ Implicació, organització i estructura

També s'ha fet referència al fet que associar-se implica major nivell d'organització i dedicació respecte a la participació, i la majoria dels informats també ho associen a una qüestió política, de lluita social, activisme o militància (4).

“I com que l'associacionisme, [...] hi ha una organització ja més enllà, [...] hi ha com trobades més pautades, com que està tot més organitzat” (ES2E, p. 3)

“I l'associacionisme sí que ho relaciono amb tema d'activisme social. Però per fer una millora en el teu barri o en el teu espai on vius per millorar coses on vius” (ASC8E, p. 3)

+ Arrelament al territori

Les informants a l'hora de conceptualitzar l'associacionisme també han incorporat, el paper del territori, el barri com a context i marc que influeix tant en els objectius de la tasca associativa, com la seva raó de ser (2).

“Arrelació, arrelar-se amb el teu territori, arrelar-te amb la cultura del barri, arrelar-te amb les necessitats del barri, amb la diversitat del barri.” (ES9E, p. 9)

+ L'associacionisme, inscrit en el context històric de la ciutat de Barcelona

Dos dels informants, s'han referit a l'evolució de l'associacionisme a la ciutat de Barcelona, considerant-lo una pràctica altament significativa en la història i la construcció de la ciutat. Ambdós comparteixen que actualment aquesta cultura de l'associacionisme està minvant, i alhora l'avanç de la societat digital ha generat de noves formes de participació digital que fa que sigui necessari ressituar i pensar en com integrar aquestes noves formes de participació.

“associacionisme és això, aquesta arrelació al territori i a construir amb el barri i amb la diversitat del barri [...] és remar una mica contracorrent [...] darrera hi ha molt voluntariat, molta militància i crec que també estem perdent aquesta militància” (ES9E, p. 4)

“crec que l'associacionisme també ha arribat un moment que potser és un model obsolet pels joves avui en dia, [...] barrejar també aquesta participació més digital” (ES7E, p. 4 i 5)

+ L'associacionisme com a consecució de la participació

Cal destacar com en l'exercici de conceptualitzar aquests termes, la majoria dels informants han posat en relació, la participació i l'associacionisme, identificant elements comuns, diferències i punts de confluència entre els dos conceptes. Les informants han situat l'associacionisme com una organització que requereix major estructura que la participació, i majoritàriament han situat com l'associacionisme es tracta de quelcom col·lectiu, en contraposició a la participació que pot ser de caràcter puntual o individual.

“Participació, potser com més individual i associacionisme com més conjunt, això, col·lectiu” (AE6E, p. 3)

“la participació és com el primer pas, una persona vol participar, vol fer coses, vol un canvi [...] l'associacionisme és la consecució de la participació de molta gent” (AE3E, p. 2)

6.1.3. Elements afavoridors que possibiliten, fomenten i impulsen la participació

Quan els i les informants han estat preguntes, per quins són els elements que fan que les persones joves participin, respecte a aquelles qüestions que permeten i fomenten la participació han estat diferents les qüestions esmentades, que s'agruparan en 4 blocs en ordre de la freqüència en la qual han estat anomenades. (1) Qüestions motivacionals, (2) Naturalesa de les propostes, (3) Necessitats bàsiques i circumstàncies vitals i (4) Rol dels professionals.

(1) Qüestions motivacionals, inquietuds, sentir-se interpel·lats/es

La qüestió més esmentada pels informants, com a element necessari perquè les persones joves del territori participin ha estat la motivació (5). Entesa com la inquietud personal, que les joves desenvolupen vers les propostes, el contingut cap a les activitats que els hi són proposades, o el neguit per formar part dels espais i propostes dedicades a la participació.

+ Motivació vers la temàtica d'una proposta

Aquesta motivació es relaciona amb diferents elements, en primer lloc, la motivació vers la temàtica de la proposta, activitat, o projecte (5).

“Que se sentin interpel·lats amb el seu tarannà vital, ja sigui per cultura, per llengua, per gènere, per situacions vitals. Que se sentin interpel·lats, potser.” (TIS5E, p. 3)

“La temàtica, l'interès, les amistats, també si tens amics o amigues que estan dins d'això fan que puguis o vulguis també fer-ho.” (ASC8E, p. 3)

+ Motivació vers la participació en si mateixa

Així com algunes informants han adreçat aquesta motivació cap a les propostes que es generen des dels espais educatius, culturals o de lleure; d'altres l'han categoritzat com la inquietud per participar en si mateixa. Considerant tenir la inquietud per participar, com un pas més enllà de fer ús, o assistir a una activitat proposada, sinó com la inquietud per poder expressar la pròpia veu i establir canvis.

“Tenir una mica [...] inquietud de dir: jo puc aportar o puc fer coses amb més gent per poder establir canvis” (ES2E, p. 4)

“Si tu tens una necessitat, eventualment, hauràs de fer alguna cosa per canviar-la. [...] la intervenció que té un jove al seu voltant va una mica per les necessitats que té.” (AE3E, p. 3)

És així com els informants han considerat la motivació l'element més important a l'hora de participar, aquesta motivació s'ha descrit en diferents termes, motivació vers la proposta (3), motivació vers el fet de participar, i motivació vinculada a un lligam emocional amb el projecte (2).

(2) Naturalesa de les activitats i propostes

Seguint en la línia de la diferenciació entre aquelles respostes enfocades a elements que fan que els joves participin d'activitats que els hi són proposades, i aquelles que assenyalen elements vitals, personals o circumstancials que desperten als joves la inquietud i la motivació per participar. Situarem les qüestions relacionades amb la naturalesa de les propostes en què els i les joves participen.

+ Contingut de les propostes i la seva raó de ser

En primer lloc, els i les informants, situen la importància d'oferir propostes diverses, que donin resposta a la diversitat d'interessos i motivacions de les joves.

“les joves del Carmel, on participen més són d'aquelles activitats que se'ls hi són proposades [...] i després també, activitats curtes en el temps i tancades en el temps” (AE1E, p 4)

“Participen i fan ús d'activitats més potser, que és més gamberres [...] fer un taller de graffiti, fer un taller d'escriptura de rap, [...] inclús de música [...] en un punt desfogue total de faig això per alliberar coses que no puc alliberar a classes amb un pupitre o en una xerrada”. (TIS5E, p. 3 i 4)

+ Propostes tangibles, temporalitat, retorn i rol que es demana a les joves

Un altre element destacat ha estat la importància de què aquesta participació es dirigeixi a

projectes o accions tangibles, amb uns objectius concrets i clars, que possibilitin veure uns resultats.

“Com petites accions, com que parteixin d'elles i que puguin escollir i materialitzar-ho perquè vegin que realment, pensant-ho, posant-se d'acord, organitzant-se, es poden fer coses.” (ES2E, p.9)

“Que vegin que és una cosa real, que en el que poden participar hi pot sortir endavant i que al final en treuran algú d'això [...] un objectiu clar i que creguin en ell.” (AE6E, p. 3 i 4)

+ Factors Relacionals: Tenir referents, i la importància del grup d'iguals

També han destacat qüestions relacionals, com la importància de tenir referents (3), la vinculació entre la participació i les amistats com a element motivacional, i el vincle i el lligam emocional vers la qüestió o el projecte la qual es participa, i un context còmode que ho possibiliti (2).

“com referents positius que et donin ganes de creure que tu realment pots aportar també i pots participar i això anirà a algun lloc no es quedarà com... no es dissoldrà”. (ES2E, p. 4)

“Si participes en alguna cosa, la gent que hi hagi és molt important [...] que se sentin part d'alguna cosa important com per ells i com això, com que tinguin l'espai com per poder-ho fer”. (AE6E, p. 4)

(3) Necessitats bàsiques i circumstàncies vitals

Diverses informants s'han referit explícitament a com interfereix el fet de no tenir algunes de les necessitats bàsiques cobertes a l'hora de poder participar. Algunes de les informants, defensen que per poder participar és necessari tenir les necessitats bàsiques cobertes.

“crec que si no tens com aquestes coses bàsiques cobertes diguéssim és que ni et qüestionen, com de dir: participaré, faré coses amb la comunitat o el barri per poder com... bueno, això, com ser part de la comunitat.” (ES2E, p. 4)

“Però si estàs superatubat i no tens temps per res, és normal que no puguis gestionar el format part d'algui portar el teu nen cada setmana i saber què està passant. Si no tens temps ni per fer coses més bàsiques”. (AE6E, p. 4)

En canvi, un altre dels informants, situa un contrapunt, considerant com el fet de no tenir certes necessitats bàsiques cobertes, pot esdevenir un motor a l'hora d'organitzar-se i participar per tal de donar resposta a aquestes necessitats. Cal situar com el posicionament limitador, l'identifiquen tant professionals com membres de l'associacionisme educatiu, mentre que aquest segon posicionament, en la línia de motor, o de catalitzador per la mobilització, és defensada per una persona membre de l'associacionisme educatiu al territori.

“És com que la gent que té pocs recursos està més acostumada a moure's i llavors té aquest impuls, aquest no sé, neguit de fer coses, de canviar les coses, perquè, clar, quan tu tens tot resolt, què vas a canviar”. (AE3E, p. 4)

(4) Rol dels i les professionals i allò que cal transmetre

Els informants també han fet referència a aquelles qüestions que les referents educatives hem de posar a disposició dels joves perquè puguin participar. Allò que té a veure amb quins aprenentatges calen per poder participar, en com escoltem i acompanyem les propostes dels joves i les seves decisions, i en quins espais generem i quines característiques han de tenir, amb l'objectiu de què les joves hi puguin expressar la seva opinió. Considerant com respecte a les joves el rol de les professionals, no ha de ser de lideratge sinó d'acompanyament.

+ Donar veu, establir un vincle i generar un context

Els i les informats s'han referit a la importància de què les referents educatives escoltem activament i empàticament les necessitats i les propostes de les joves, situat també la importància de generar un context i un vincle educatiu perquè sigui possible que els i les joves se sentin còmodes i segures per expressar-se. Acompanyant les seves inquietuds sense judicis o oferint-los eines i acompanyant per dur a terme els seus propis projectes.

“Jo diria que aquestes 3, o sigui ser empàtic amb ell , donar-li veu i fer d'altaveu com a adults perquè pugui arribar el seu missatge a moltíssima més gent” (ES7E, p. 7)

“Jo suposo que el vincle i que sigui un espai còmode per ells”. (AE6E, p. 6)

Les informants també han anomenat eines o estratègies que valoren positivament que els referents educatius posin a la disposició dels joves per fomentar la seva participació. En aquest sentit, s'han referit a la importància d'oferir facilitats, donar suport tècnic, i esdevenir un enllaç entre propostes, agents implicats o recursos de l'administració.

+ Ensenyar a participar, a través del modelatge

Finalment, cal destacar aquelles qüestions relacionades a com es produeix l'aprenentatge de la participació. Les informadores han situat com a l'hora de donar veu i recolzar les seves pròpies iniciatives, cal ensenyar a participar, i han assenyalat, com pot ser necessari que a vegades pugui no ser voluntari, sinó que cal viure aquesta experiència en un context d'obligatorietat, per després tenir l'oportunitat d'escollir-lo.

“I per mi ha d'haver-hi també un modelatge.” (ES4E, p. 4)

“Obligar-los una mica i obligar-nos també com a educadors i educadores a anar al barri, perquè ens és molt més còmode quedar-nos aquí en el nostre espai i tal, que no anar al barri. I després, una vegada vas, coneixes noves realitats”. (ES9E, p 6 i 7).

En aquesta qüestió també se situa el paper de la família, com a espai de socialització on també s'entra en contacte amb la possibilitat i el valor de participar. Els i les informants

situen diferents entorns on es produeix aquest aprenentatge: l'entorn familiar, l'educació formal, l'educació no formal, incloent-hi tant el lleure educatiu, per una banda, com els centres oberts, així com els referents que guien aquests espais.

“Referents positius de coses que s'hagin fet això et motiva també a voler fer-ho, o potser ser un acompanyament”. (ES2E, p. 4)

“Suposo que té un punt a veure amb l'educació que hagi rebut de si formes part d'algo, encara que no et vingui super de gust ara, segur que després t'ho passaràs bé i segur que després t'agradarà i estaràs bé. I crec que té molt a veure amb també l'educació que reben i els valors que tenen [...] Aquests valors des de petits” (AE6E, p.6)

6.2. Joves, Territori i Participació

Paral·lelament de conceptualitzar que entenen les persones informants per participació i associacionisme, també han estat preguntades per com s'articulen aquestes qüestions de manera específica al barri del Carmel. Per tal de dimensionar la situació de les persones joves al barri, respecte a la participació i l'associacionisme. Abordant els següents aspectes:

- (1) Descripció de la situació actual de les joves al barri del Carmel
- (2) Relació de les persones joves del Carmel amb la participació i l'associacionisme, segons la mirada dels agents socioeducatius
- (3) Com influeixen les característiques del territori en la participació?

6.2.1. Descripció del context dels i les joves al barri del Carmel

A l'hora de descriure la situació actual de les persones joves al barri, l'element més esmentat pels informants, és que es tracta d'un col·lectiu que tenen poca participació en el territori, i han situat diferents qüestions que descriuen la seva realitat. Principalment feta referència, per una banda, als usos dels espais i al fet de desplaçar-se a altres barris a l'hora de desenvolupar les seves activitats d'oci o de participació, i, per altra banda, han situat el context de vulnerabilitat que travessa als joves que participen en els recursos socioeducatius del barri.

+ Es desplacen a altres territoris a l'hora de donar resposta a les seves necessitats

Les informants situen el fet que els joves del Carmel, a l'hora de fer vida, accedir a l'oci, fer ús de l'espai públic, participar o associar-se es desplacen a altres territoris (5):

“Jo crec que hi ha molts joves amb ganes de fer coses, però no al Carmel. [...] estic segur que a associacions d'Horta hi ha gent del Carmel, [...] Però el que passa és que al Carmel no hi ha gaire moviment”. (AE3E, p. 2)

+ Els i les joves ateses es troben en situació de fragilitat i vulnerabilitat

Els i les informants han fet esment a què el grup de joves que formen part dels serveis del

territori es troben en situació de vulnerabilitat (4). Tot i això, les informants, han estat cauteloses, situant com desconeixen fins a quin punt aquesta realitat és extrapolable a la globalitat dels i les joves del barri. Però situen com les joves que accedeixen o són ateses pels serveis o recursos socioeducatius del territori, es troben en situació de vulnerabilitat.

“És un barri on els xavals estan atesos, perquè al Carmel hi ha equip d'educadors de carrer, hi ha dos centres oberts, o sigui, hi ha recursos que atenen els xavals, però [...] no és un barri com estructuralment creat perquè els xavals estiguin al carrer” (ES4E, p. 2)

“perquè al final és que nosaltres treballem amb joves en situació de vulnerabilitat social greu. Què vol dir això? Vol dir que molts d'ells al barri falla, [...] són joves que estan molt desprotegits” (ES9E, p. 3)

+ Distribució i ús de l'espai públic hostil

Un altre element esmentat ha estat la distribució i l'ús de l'espai públic: alguns informants (4) han fet referència a aquesta qüestió independentment de la seva valoració, com a qüestió que influeix en la socialització de les joves al barri. Tanmateix, (2) dels informants, s'han referit a l'espai públic com un entorn hostil urbanísticament, i com fins i tot pot implicar un risc social en el desenvolupament dels i les joves.

“ens costa molt enganxar, enganxar el jovent i costa molt lluitar [...] contra el carrer. El carrer vist com a espai negatiu. Perquè això, venen joves amb molta fragilitat social i amb situacions viscudes molt complicades” (ES9E, p. 8)

“També es parla de la masculinitat dels espais públics i de certes activitats, i la importància de generar noves dinàmiques” (DC, p.8, a.5)³

+ L'associacionisme educatiu no forma part de la realitat de la majoria dels joves

Tres de les informants han anomenat la presència de l'associacionisme educatiu que existeix al barri del Carmel; així i tot, no els atribueixen un paper central, a l'hora d'explicar el context de les persones joves d'una manera global, i situen com al territori l'associacionisme està liderat pel col·lectiu de la gent gran, i la majoria dels infants i joves del barri, no accedeixen a les opcions de lleure educatiu de base comunitària existent al territori.

“i els caus, jo crec que requereixen una cultura de cau, en un barri que potser no hi ha, i doncs costa vincular, [...] sobretot la permanència d'aquestes joves, que potser comencen projectes, però costa tirar un projecte permanent i a llarg termini. [...] és un barri on la gent té ganes de fer, coses, però costa un compromís a llarg termini” (ES1E, p. 2)

6.2.2. Relació de les persones joves del Carmel amb la participació l'associacionisme, segons la mirada dels agents socioeducatius

A l'hora de conceptualitzar quina relació tenen les persones joves del barri del Carmel, en relació amb aquests conceptes prèviament definits, i inscrits en la naturalesa dels projectes

³ La codificació del diari de camp, s'indica amb les sigles, DC, + número de pàgina corresponent a l'annex + número d'acte a què correspon l'observació en ordre cronològic.

dels quals formen part les persones informants. Dos de cada tres informants, a l'hora de descriure a partir de la seva experiència quina relació creuen que tenen les persones joves del Carmel amb els conceptes de la participació i associacionisme, han conclòs que és quelcom que els resulta llunyà, fruit de diversos factors.

+ Els hi queda llunyà

Dos de cada tres informants (6), identifiquen com la participació i l'associacionisme és quelcom que els hi és llunyà, tant a nivell teòric, com a l'hora de concebre la possibilitat de participar o associar-se, en temes socials locals.

“Com que potser llunyà o que realment no s'ho han qüestionat o no veuen que ells podrien participar per poder fer canvis”. (ES2E, p.3)

“Jo crec que no ho tenen gaire clar. O sigui, associacionisme no crec que coneguin el que és ni que existeix. Participació sí, més en temes del col·le i així, potser.” (AE6E, p. 3)

Com apuntava aquesta darrera frase, la majoria dels informants també identifiquen com la participació s'articula principalment a través d'espais dirigits per professionals (6) o de fer ús dels recursos disponibles, en termes d'ús i accés. Situant així la diferència entre fer ús, d'una proposta que ja ve donada, i el fet d'implicar-se des d'un rol actiu amb capacitat de decisió.

“Tu els hi ofereixes un recurs i l'espremen i el gaudeixen moltíssim. Però alhora, no poden vincular-se i els hi costa molt tirar-ho endavant després per elles mateixes” (AE1E, p. 4)

“I ara sento que hi ha més el consumisme, en el sentit que jo vinc aquí a consumir alguna cosa i no vinc aquí a crear ni a fer alguna cosa que he de treballar”. (ASC8E, p. 6)

+ Qüestions culturals i simbòliques

A l'hora de conceptualitzar quin paper tenen la participació i l'associacionisme a la vida de les persones joves del Carmel, els i les informants també han anomenat, com hi ha un seguit de qüestions culturals, que intervenen tant en la capacitat de participar i associar-se, com amb el fet de plantejar-se aquesta opció.

“Perquè és una cosa que a vegades va en contra del seu estil de vida, [...] o sigui que al final requereix molt de temps, estar a una associació, requereix molt de compromís, requereix també certa cultura, certa manera d'entendre el món que també en el cas dels arguments crec que va molt lligat amb la cultura catalana, [...] crec que els hi queda lluny i no sabem per on començar”. (AE1E, p. 4)

“La cultura de participació [...] va molt amb l'ADN, però també amb mamarla” (ES7E, p. 7)

+ Per participar també cal voler-ho, i tenir interès

Els i les informants, al llarg del seu discurs situen la dualitat, de què per participar, cal un context possibilitador, però també la motivació o el neguit de voler involucrar-te en l'entorn.

“Potser les persones joves del Carmel, tenen, no poca relació, sinó molta oferta i poca demanda” (TIS5E, p. 2)

+ **Cal involucrar les joves en els espais de presa de decisions**

Les informants també situen com les joves no estan involucrades en els espais de presa de decisions, ni en els espais on s’aborden les línies d’actuació respecte a aquest col·lectiu, aquest fet qüestiona la naturalesa i l’operativitat d’aquests espais.

“al final les taules aquestes eren només tècniques i deiem ostres, hi hauria d’haver-hi joves també, [...] si és taula jove, que hi hagui joves que puguin aportar la seva visió o què és el que volen, què és el que s’interessa, que els hi mou, i costava molt”. (ES2E, p. 9)

+ **Joventut com a fase de trencament amb els preceptes establerts**

A l’hora de caracteritzar el context dels i les joves, les informants també s’han referit a com la joventut, implica una fase de trencament amb tot allò preestablert, i com aquesta estepa implica una descoberta d’interessos propis, i en relació amb el grup d’iguals, i com és necessari un entorn que sostingui aquest procés. Situant la importància de desestigmatitzar la joventut d’interpretacions negatives, i saber identificar les potencialitats d’aquesta etapa.

“Els joves també tenen una vessant contradictòria a tot el que sigui autoritat”. (TIS5E, p. 5)

“sobretot quan ets jove, que és un trencament amb moltíssimes de les coses i els preceptes que t’ha marcat la família i és un moment, que estàs en contra de tot, però que et vols sentir més que mai acompanyat, de d’un grup de pertànyer a algo” (ES7E, p. 12)

+ **Col·lectius polaritzats**

Les informants a l’hora d’explicar el context de les joves al barri, també fan referència a la polarització entre col·lectius. Aquesta polarització l’han referenciat respecte a diferents elements. En primer lloc, la diferència entre aquelles persones joves que participen i aquelles que no ho fan, i com les propostes interpel·len tan sols a aquelles persones que ja participen, però, en canvi, interpel·lar, a qui encara no participa esdevé un repte. Una altra qüestió que han anomenat els membres de l’associacionisme educatiu, és com els equips de caps de les entitats de lleure del barri, majoritàriament estan formats per joves que viuen a altres barris que no són del Carmel, i un dels informants també fa referència aquest element, respecte als infants i joves que participen del Cau. Aquesta polarització també s’ha situat en altres termes al llarg de les entrevistes, com entre la població migrant i autòctona, o entre el col·lectiu de gent gran i les joves del territori.

“Està molt polaritzat, [...] o véns a fer tallar de teles i ets una persona amb certes casuístiques socials i econòmiques, o véns aquí perquè t’ha dit al teu col·lega que hi ha una taula de ping-pong i una play” (TIS53, p. 14)

“Un problema que tenen al nostre cau, que ho parlem molt és que és un cau al Carmel amb poca gent del Carmel, si jo em poso em poso a pensar si tenim 30-40 nens més de la mitat o més no són del Carmel” (AE3E, p. 13)

+ Importància de fomentar la interrelació entre diferents realitats i col·lectius

En aquest sentit, els informants, situen la importància de generar espais d'interrelació entre els diferents col·lectius:

“falta barrejar la gent del barri i falta que cohesió, crec jo, local entre la gent del barri” (ES3E, p. 12)

“Doncs fomentar aquesta participació ciutadana a través d'estratègies d'apropament a la vida. Una jornada de la penya que tenen els APC's amb el CAU. Unes [...] fer col·laboracions amb penya del lleure, fer col·laboracions amb penya que ja té la seva vida associacionisme feta i intentar apropar-la allà” (TIS5E, p.12)

6.2.3. Com influeixen les característiques del territori en la participació?

A l'hora de situar com incideix el context barri en la participació de les joves, les informants han destacat les següents idees principals, en primer lloc, el paper dels elements geogràfics, orogràfics i l'impacte de la distribució urbanística del territori, en segon lloc, han situat l'impacte de les qüestions socioeconòmiques en la capacitat i voluntat a l'hora de participar, i, en tercer lloc, han anomenat les característiques principals de les dinàmiques de participació en el territori marcades pel lideratge de la gent gran.

+ Geografia i urbanisme

Al barri existeix un relat comú, al voltant de la dificultat d'interconnexió entre la part de dalt de baix i la part més baixa del Carmel, tant a nivell de desplaçaments, com a l'hora d'impulsar iniciatives que convoquin a tot el veïnat (4).

“és un, barri que fa pujada, doncs la gent que està a baix, no sap el que s'està fent al carrer de dalt, i la gent que està a dalt no se sap el que està fent al carrer de baix” (AE1E, p. 5)

“aquest rotllo de la perifèria estigmatitzada, que a partir del túnel de la Rovira cap a endins, diguéssim, és Barcelona, i del túnel de la Rovira cap a fora ja és perifèria” (TIS5E, p. 4)

+ Barreres socioeconòmiques

Les informants situen com les barreres socioeconòmiques impacten en la capacitat de participació, i estableixen una vinculació entre els recursos econòmics, i la capacitat d'oferir espais de participació en els infants i joves per part de les seves famílies, considerant com el fet de viure una mancança de recursos afecta la capacitat de donar prioritat a aquesta qüestió.

“En tant que hi ha barreres, com pot ser la barrera lingüística, la barrera cultural, una barrera de classe, una barrera de situacions vitals, que potser les treballadores o inclús agents públics no saben desglossar el 100% i només es queden com en una primera capa” (TIS5E, p. 4.)

“És un barri molt xulo, però necessita recursos, jo crec. Necessita que s'hi estigui a sobre i que hi hagi gent disposada a fer coses pel barri. No només la gent del barri sinó la gent externa que pot aportar-ho”. (AE6E, p 13)

+ Dinàmiques de participació en el territori

A l'hora de descriure les dinàmiques de participació i d'associacionisme del territori, han fet esment de com l'associacionisme al territori està liderant per gent gran, i on les persones joves no tenen un paper actiu o de lideratge en l'associacionisme, situant la idea que al barri hi ha una mancança a l'hora de transmetre la cultura de la participació als infants i joves.

- Lideratge per part de la gent gran i principalment dones

Els i les informats situen com el barri compta amb la presència d'entitats, però que el grup poblacional que representen i qui majoritàriament forma part d'aquests espais es tracta de la gent gran, en edat de jubilació i principalment dones.

“És un barri amb una associacionisme molt fort, [...] però, que està liderat per les associacions de gent gran. [...] a la resta de barris que he vist del districte, [...] les entitats que impulsen el moviment del barri, majoria són joves i al Carmel no passa”. (ES1E, p. 2)

“la gent assistent a la trobada estava composta per dos grups majoritaris: per una banda els perfils tècnics [...] i un segon grup configurat per veïns i veïnes, que representaven només el grup de població de gent gran del barri” (DC, p. 2, a. 2)

Dues de les informants situen com aquest fet impacte en la capacitat de les persones joves de participar, i de prendre un rol actiu en l'espia de participació.

“quan vaig a la reunió em sento fora de lloc, em sento que a vegades no respecten a les joves el que diem o el que proposem, noto també [...] he d'explicar molt més les coses perquè pugui ser acceptada que una altra persona que està a dins del grup”. (ASC8E, p. 4)

- Falta de cultura de la participació

A l'hora de descriure les dinàmiques de participació en el territori les informants també han apuntat com identifiquen la mancança de la cultura de la participació (3).

“crec que no hi ha una cultura de l'associacionisme de caire juvenil o de caire del del que estem parlant de Casals de joves, o agrupaments o d'aquest estil”. (AE1E, p. 5)

“La realitat és que algú t'ha de donar aquest espai, Llavors, si la teva família no et pot donar aquest espai, o te'l donen al col·le, o al centre obert, o en algun sitio, [...] Si nadie te ha enseñado a participar, no ho faràs”. (ES4E, p. 6)

Aquesta falta de cultura de la participació, els informants la vinculen amb la dificultat de l'associacionisme educatiu del territori de consolidar-se i establir processos de relleu generacional dins del propi barri. Perquè situen com les dificultats per comprendre les dinàmiques del lleure de base comunitària dificulta la capacitat de les famílies i els infants i joves de vincular-se i participar-hi de manera sostinguda en el temps.

“Hi ha molta gent, crec, que no saben... que no entenen molt bé el concepte que és un cau. [...] Jo entenc que si has crescut en un lloc on això no existeix i tampoc has format part d'això i ningú t'ha parlat del que és, doncs molt difícilment ho sabràs gestionar bé”. (AE6E, p. 4)

“si estàn vinculats en temes més d'associacionisme estan més com si fossin usuaris, [...] però potser és més tema més de suplir [...] ho fan més un tema que dissabte vagi a un lloc i no estigui sol mentre joc curro”. (ES4E, p. 4)

6.3. Iniciatives existents, xarxa socioeducativa i reptes de futur

A l'hora de situar i valorar les iniciatives i estratègies existents del territori enfocades a fomentar la participació dels i les joves, la gran majoria d'informants han esmentat projectes actuals o anteriors. Establint una jerarquia, a partir de la lògica pla, programa, projecte, les propostes, iniciatives i estratègies més esmentades per les informants han estat les següents.

(1) Projectes en l'àmbit institucional: Iniciatives per involucrar les joves a participar dels Consells de Barri, Pressupostos Participatius; (2) Equipaments del territori: Espai Jove Boca Nord, El casal de barri la Barraca, El Centre Cívic del Carmel. (3) Pla Comunitari, Carmel Amunt; (4) Associacionisme Educatiu: Cau del Carmel, G.S. Makarenko; (5) Projectes, Bocaràdio, KarmelaFest, Espai Jump, Projecte Viu la Plaça (a la plaça Pastrana, impulsat pel Districte); (5) Activitats: Grup de Cuina i jornades esportives dinamitzades pels APC.

6.3.1. Característiques de les iniciatives i estratègies actuals

A partir de situar els projectes que les informants han anomenat, a continuació se situen les característiques principals que les informants han esmentat a l'hora de descriure i valorar les iniciatives i estratègies actuals. Les informants assenyalen la falta d'espais autogestionats on participar, i com la prevalença són espais o projectes dedicats a la participació estan dinamitzats i impulsats per agents socioeducatius.

“La participació aquí s'articula el territori sota el ventall d'entitats socials que venen molt marcades amb temàtiques i activitats. I el centre del boca Nord. [...] i després tot el tema del lleure, que sí que estaria més lligat a lo que són els moviments més d'esplai o de cau i demés.[...] després hi ha els educadors de carrer “(ES7E, p. 6)

+ Percepció de divergències entre els interessos de les joves i les iniciatives impulsades per agents educatius

També s'ha esmentat la desconexió d'interessos, o objectius, que tenen les pròpies joves, dels interessos/objectius de les figures professionals que impulsen aquestes propostes (3), tant fent referència a qui lidera les iniciatives autogestionades, que els membres de l'associacionisme educatiu assenyalen com molts dels caps que lideren avui dia els Caus del

barri, molts dels caps no són del barri del Carmel, així com respecte a aquelles iniciatives que estan liderades per agents educatius inscrits en servies:

“al final som gent que no som del Carmel o gent que no és jove intentant oferir activitats a joves sense conèixer realment la realitat del que necessiten. Alhora, quan intentes crear espais on les joves puguin dir la seva, és molt difícil i les seves expectatives no concorden gens amb les expectatives dels agents que organitzen” (AE1E, p. 5)

“Jo crec que la situació actual és que hi ha molta desconexió entre els equipaments, els projectes, l'associacionisme del territori i els joves pròpiament d'aquest territori” (ES7E, p. 2)

+ Dificultat a l'hora de fer partícips a les joves de les propostes

Els i les informants, situen la dificultat de què les joves coneguin les iniciatives existents al barri, i ho atribueixen a què no existeix una iniciativa compartida, definida i articulada amb aquest objectiu. Aquesta dificultat, la situen a tres nivells, en primer lloc, (1) referent a la difusió de les iniciatives existents, en segon lloc, (2) respecte a la capacitat d'aquestes iniciatives d'involucrar i fer partícips els i les joves, i, en tercer lloc, (3) respecte a la capacitat d'involucrar les joves en els espais de presa de decisions.

“Crec que és que no les poden ni valorar perquè moltes vegades ni les coneixen” (ES7E, p. 8)

Els i les informants, també situen la dificultat a l'hora de fer conèixer les propostes existents a les joves del territori, i com la difusió de les seves propostes esdevé un repte. I com aquesta distància amb les joves, dificulta poder oferir propostes acord als seus interessos reals.

“Tothom coneix el Boca Nord, però el Boca Nord no coneix tothom.” (TIS5E, p. 14)

També s'ha situat el repte, d'aconseguir involucrar les mateixes joves en els espais de governança, on es prenen decisions de com i quines han de ser aquestes estratègies per donar resposta a les seves necessitats:

“També crec que hauria d'haver un espai on poguessin participar directament les joves, però no sabia com plantejar aquest espai i no sabia com vincular-les” (AE1E, p. 10)

“El repte diguéssim que és com incloure aquestes persones joves en aquestes activitats que ja es fan, o en aquestes dinàmiques de participació [...] crec que s'hauria de poder recollir més, o escoltar més els joves [...] que és el que voldrien fer, que és el que els interessa” (ES2E, p. 4)

+ Equilibri entre oferir, proposar i escoltar

Les informants situen la necessitat de què existeixin espais per poder participar, així com destaquen la necessitat de partir dels interessos i necessitats de les joves. Però alhora situen com el fet de no disposar de referents o que la cultura de la participació no estigui establerta, fa que sigui necessari buscar un equilibri entre escoltar i posposar. Aquest equilibri esdevé un repte, i això pot portar a alguns projectes es polaritzen en una opció o en un altre.

“És contradictori [...] Crec que és important que s’ho sentin com imposat, però alhora és molt difícil de generar noves coses i el que funciona al final són coses tancades i donades, pensades per altres?” (ES1E, p. 6)

“sento que estan més enfocats a crear activitats que el que vaig dir abans, que anar a preguntar als joves què voleu”(AE8E, p. 5)

+ Dificultats per sostenir la vinculació dels joves i generar propostes de continuïtat

Doncs els agents asseguren que hi ha molta voluntat per assolir aquest objectiu, però exposen com després és molt difícil d’aterrar en propostes concretes. Per les dificultats a donar continuïtat i sostenir els projectes, i també degut a les dificultats dels joves a sostenir en el temps la seva participació i involucració als projectes.

“Després era molt difícil de tirar res endavant perquè, això no era una cosa articulada i eren: doncs en aquest moment ens vam reunir; vam dir això, que xulo, però no vam poder seguir endavant [...] i arribar a aquestes joves, [...] sense que elles sàpiguen ni com per on començar, i acompanyar-les en això és molt complicat.” (AE1E, p. 5 i 6)

+ Dificultats en l’organització dels agents socioeducatius

En aquest sentit, els i les informats situen un triple repte, respecte a les qüestions organitzatives i la sostenibilitat de les propostes. On els reptes són tan interns de la xarxa socioeducativa, com amb relació a les joves i la capacitat de la xarxa d’involucrar-les, com amb relació al treball conjunt entre els agents socioeducatius i les joves voluntàries organitzades al territori.

“i havia molta voluntat de fer coses, però també, si al final com que aquestes coses si no hi ha, [...] algú, diguéssim, que acabi que vagi com una mica també com no dinamitzant, però com tirant una mica això endavant s’acaba diluint” (ES2E, p. 5)

“Jo crec que a vegades ens passa en l’acció comunitària que ens quedem en una detecció de necessitats, hem fet mil reunions de taules comunitàries de detecció de necessitats, de tal, i ens quedem en una detecció de necessitats. I després no baixem a la realitat, a la pràctica real”. (ES9E, p. 9)

Les informants s’han referit les dificultats per donar continuïtat als projectes, la dificultat que percebem a l’hora d’interpretar les joves. Doncs a l’hora d’identificar elements que fan que aquestes iniciatives tinguin la capacitat d’impulsar la participació juvenil, han destacat com a element prioritari el fet d’escoltar les seves necessitats, sent congruents a la definició inicial d’entendre que la participació és possibilitat i la capacitat de tenir veu. I com sentir-se interpel·lat és el principal element que fa possible la participació, en conseqüència també ha de ser l’element central de les propostes socioeducatives que persegueixin aquest objectiu.

6.3.2. Treball en xarxa

Respecte a aquesta qüestió, les informants s'han referit tant a elements limitadors i que dificulten la possibilitat d'implementar una estratègia compartida, però tots ells han aportat arguments, i motius pels quals el treball en xarxa és quelcom imprescindible (6).

“Crec que avui en dia la paraula comunitària està molt de moda, però en realitat costa molt de treballar-la perquè tothom, tots aquests agents pensen que el fer col·lectivitat i fer comunitària és una feina més assignada a la seva tasca diària que ja tenen” (ES7E, p. 11)

+ Arguments pels quals el treball en xarxa és indispensable

Les raons per les quals, els informants han argumentat que el treball en xarxa és necessari s'agrupen en tres eixos: (1) Enriquir les propostes i no duplicar serveis, (2) Suport entre agents educatius, (3) Responsabilitat de la xarxa de sostenir les necessitats dels i les joves.

(1) Enriquir propostes i optimitzar esforços

El primer argument que situen les informants, fa referència a no duplicar propostes, sumar esforços i cooperar per assolir objectius comuns. El Cau del Carmel i el G.S. Makarenko, ho exemplifiquen a través de la proposta conjunta als pressupostos participatius sol·licitant un espai o també l'organització de la primera calçotada liderada per joves al barri. En el si de l'organització dels agents professionals, també situen el valor de treballar conjuntament.

“però no ens connectem o no sabem què estan fent els altres, es dupliquen coses o hi ha potser coses que no es fan” (ES2E, p. 8)

(2) Suport entre agents socioeducatius

En aquest sentit, també se situa com les iniciatives cal que tinguin unes estratègies acotades la realitat, rebaixar expectativa, i generar espais compartits on intercanviar perspectives i estratègies, per evitar el desgast de les professionals i de les joves organitzades.

“ho valoro molt bé com a com a persona implicada en el sentit que t'ajuda a acompanyar-nos entre nosaltres [...] Crec que és una feina que està més, per quedar-nos més tranquil·les nosaltres com a educadores del Carmel que no tant, per a l'impacte” (AE1E, p. 9)

(3) La xarxa comunitària té la responsabilitat de sostenir els i les joves

Les informants han situat un tercer argument, que es refereix a la responsabilitat de la comunitat, i els seus agents socioeducatius, de sostenir els neguits i les necessitats de les persones joves, oferint-los recursos, i espais on desenvolupar-se plenament. Així com la importància de no treballar només amb les mateixes joves, sinó treballar també amb el conjunt de la comunitat.

“Sembla com que la culpa estigui assignada al jove, [...] osigui el que ha de donar suport és la xarxa i aquesta xarxa no està funcionant [...] Hi han milers de joves que fan coses molt interessants [...] pues intenta veure quines coses positives fan aquests joves i mostrar a altres

joves que això és possible i és viable, [...] com a xarxa comunitària i col·lectiva has de tenir un sostén i un suport per a aquests joves,” (ES7E, p. 11-12)

“De la mateixa manera que busquem crear canvis positius en els nostres joves i les joves que venen aquí [...], també anem a intentar crear canvis positius en el territori”. (ES9E, p.3)

Per altra banda, els i les informants han fet referència a com entenen el treball en xarxa, i en les estratègies en què s’acaba implementant. Han exposat com sovint el treball en xarxa acaba esdevenint, traspàs d’informació, i compartir les iniciatives de cada servei, però, en canvi, han situat com esdevé molt difícil crear propostes de manera col·lectiva (3).

“no s’acaba plantejant cap objectiu o cap acció o cap mena d’estratègia més enllà de compartir-nos informació” (ES2E, p. 8)

“Como si fueran cosas paralelas, [...] no hay una cosa como pensada de vamos a ir todas a esto, entonces tú haces eso, yo hago aquello[...] és molt difícil, no? Darles los técnicos los espacios los jóvenes si no estamos nosotros ni contruidos así.” (ES4E, p. 10)

Els membres de l’associacionisme educatiu assenyalen la seva col·laboració amb els equipaments o servies que els hi cedeixen espais, però com aquesta col·laboració no transcendeix, d’aquest acord. També s’ha fet menció a la dificultat per situar quins agents has de participar de cada espai, taules de joventut, espais proposats pel pla comunitari, i com situar els límits entre els agents voluntaris i els agents professionals del territori. Aquest element en les observacions també s’ha identificat en múltiples ocasions, on les expectatives, intencions o neguits de les veïnes i les professionals, no competeixen temps, i de vegades contingut, maneres de treballar, o fins i tot objectius.

“Seria interessant articular-ho en tant que som el mateix i possiblement fem la mateixa feina i doblem la feina. En comptes de doblar-la, sumar-la i sumar forces” (TIS5E, p. 10)

“Necessitat d’acotar encàrrecs i formes de treball des de la mirada professional, cal agilitat, operativitat, perquè els espais siguin útils, acotar el tipus de governança, i espais de presa de decisió” (DC, p.5, a. 3)

6.3.3. Elements indispensables perquè les iniciatives i propostes socioeducatives fomentin la participació de les persones joves

A l’hora d’anomenar les estratègies imprescindibles perquè les iniciatives i estratègies tinguin la capacitat d’impulsar la participació de les persones joves, les informants han situat com a línies prioritàries, escoltar les necessitats dels i les joves, i que ells i elles tinguin un paper actiu en les iniciatives i propostes.

+ Escoltar les seves necessitats

La gran majoria de les persones entrevistades s’han referit a la importància d’escoltar les necessitats, els interessos i les inquietuds de les persones joves. Aquesta idea va molt

vinculada a la importància d'oferir espais sans on poder participar. Al llarg dels seus relats les informants han atorgat un paper principal a la motivació i les necessitats dels joves, això fa que situïn la importància d'oferir espais amb temàtiques diverses, per fer sentir interpel·lades el màxim nombre de joves, amb múltiples interessos. Per altra banda, també han destacat la importància de generar propostes amb contingut social arrelat al territori.

“És que els has d'escoltar perquè és el futur d'una comunitat els has d'escoltar activament sempre perquè és que no ens oblidem és que la gent jove és el futur” (ES7E, p. 11).

“S'ha de començar treballant cap al barrionalisme, cap al sentir-te orgullós del teu barri d'una manera sana, d'una manera comunitària, d'una manera d'associacionisme” (TIS5E, p. 6)

+ **Lideratge de les joves**

També s'ha situat la importància que les joves puguin portar el lideratge de les iniciatives, i que quan són capaces de fer-ho l'administració i les professionals han d'actuar com a altaveu, fent de paraigües, i proporcionant els recursos necessaris.

“que aquestes propostes estiguin impulsades per joves, que no només vulguin captar a joves, sinó que siguin aquests joves els que tinguin la iniciativa”. (AE3E, p. 5)

“El més important és redactar de veritat algo que encara que sigui petit, però que sigui d'ells. Que sigui de veritat ells, que s'ho creguin, que confien en que pugui sortir” (ES4E, p. 8)

6.3.4. Assoliment de l'autonomia i itineraris participatius

A l'hora de caracteritzar les iniciatives i estratègies existents, també s'ha abordat, el procés d'assoliment de l'autonomia per part de les joves. Per tal que després de rebre un acompanyament socioeducatiu, continuïn vinculades al territori i puguin assumir el lideratge o el relleu en els projectes. Entenent com generar aquests processos que iniciïn itineraris participatius, forma part de les estratègies per tal de fomentar la participació i l'associacionisme. Hi ha dos elements en què tots els informants han coincidit de manera unànime, en primer lloc, el fet de tenir aquest objectiu a l'ordre del dia dels projectes, malgrat que en moltes ocasions sigui un repte pendent, i, en segon lloc, la importància del rol dels referents en aquest procés.

“donar-li una importància real al fet aquest de l'autogestió, al fet aquest de l'autonomia, la llibertat que et dona poder decidir tu amb el teu grup del que sigui decisions reals que no són utòpiques” (TIS5E, p. 7)

“l'educació social al final és això, no? Plantar la llavor, ajudar, acompanyar, i ja... que la persona, entitat, grup, participació, etcètera, ja voli i sigui autònoma” (ES9E, p. 11)

+ **Dificultats a l'hora d'assolir aquest objectiu**

Però tot i que hi hagi un consens unànime que aquest és l'horitzó, les informants mostren

preocupades a l'hora d'assolir aquest objectiu (5).

“L'objectiu del projecte final sempre ha sigut que sigui un projecte autogestionat per la gent del Carmel que nosaltres l'engegàvem des de fora, però era assentar una base perquè aquests nens que nosaltres estem formant en el que és la cultura escolta puguin arribar a ser caps i fer-se el projecte seu i això és una de les barreres que ens hem trobat que no hem pogut aconseguir assentar el projecte d'aquesta manera” (ES1E, p. 3-4)

+ Itineraris participatius

Els informants al llarg dels seus relats, també han exposat casos d'èxit, exemples de processos de persones o grups que han aconseguit organitzar-se com a col·lectiu, d'altres que han aconseguit consolidar els projectes que havien estat iniciats amb un acompanyant professional, o a través de la descripció de processos personals. Com la creació del Col·lectiu Karmela Fest, a partir de l'acompanyant d'un dinamitzador d'un equipament del territori, la consolidació del Cau del Carmel, a partir de la demanada d'una directora d'un centre educatiu, o els espais de decisió dins l'espai relacional dirigir a joves d'entre 12 i 18 anys.

“Ell va dir, mira tu, mira tu, mira tu, venint aquí que vamos a hacer esto, nos juntó un día, nos dio cuatro pautas y ahí nos dejó. Y desde ahí empezamos nosotros a crear solos y solas, [...] va a saber a qui agafa” (ASC8E, p. 6)

“Jo mai havia estat a un Cau, mai havia estat a cap associació ni a cap entitat [...] i de sobte se'm va obrir un món [...] i veus com treballant amb gent, pots aconseguir coses que tu ni t'imaginaves [...] i ara l'associacionisme ho és tot per mi”. (AE1E, p.8)

A l'hora d'identificar aquells elements que han permès la consolidació d'aquests projectes o trajectòries participatives, les informants han assenyalat diverses qüestions, la més anomenada de manera unànime ha estat, la importància de tenir referents (9) i en segon lloc, les relacions d'iguals i d'amistat amb les persones amb qui es compateixen els projectes (3).

+ Donar valor a la tasca voluntària i projectes autogestionats

Un altre element comú ha estat donar valor al voluntariat com a característica de l'associacionisme, fruit de la idea que cap professional pot suplir la riquesa d'una comunitat organitzada, com a espais que donen resposta a les necessitats del barri, des del propi barri.

“S'ha treballat molt la voluntat i el voluntariat. És a dir, que hi ha coses que no són gratis però precisament per això molen i costa molt de vendre aquest discurs”. (TISE, p. 7)

“Les seves realitats no tenen res a veure amb els infants d'altres caus. Hi ha coses que poden haver viscut els nens que estan aquí. I és heavy, però és així. Llavors, jo crec que és molt important, el cau per ells, per tenir aquest espai segur” (AE6E, p. 13)

El més rellevant d'aquesta qüestió és que es tracta de propostes, amb capacitat per donar continuïtat a la participació de les joves un cop s'hi involucren, així com el treball col·laboratiu entre les treballadores i les agents membres de l'associacionisme autogestionat.

6.3.5. Reptes de futur

Finalment, els i les informants, han estat convidades a proposar línies de futur, amb l'objectiu de fomentar la participació i l'associacionisme de les persones joves del territori. La gran majoria dels informants han fet referència a la importància de disposar d'un espai propi per les joves del barri, que s'inscrigui en les lògiques de l'autogestió, perquè al llarg dels seus relats han assenyalat la necessitat vital de disposar d'espais a l'hora de poder organitzar-se de manera col·lectiva.

+ Proporcionar espais

Els i les informes, situen la necessitat de disposar d'espais on sigui possible l'autogestió, tant per a consolidar i donar cobertura a iniciatives existents, com en son exemple les entitats de lleure educatiu, com a l'hora de fomentar, articular propostes incipients o noves.

“No pot ser que no tinguin espais, [...] no pot ser que hi hagi propostes superxules, superdignes, que fomentin i no hi hagi a darrere una aposta realment de veritat, que doni espais, doni pressupost econòmic.” (ES9E, p 17)

“poder agafar un espai gran al territori on treballar de manera interdisciplinar. [...] on, pogués ser factible a la llarga l'autogestió d'aquest espai per part de veïnes, veïns i tot tipus de col·lectius”. (ES7E, p. 13)

+ Que les joves tinguin espais on narrar-se a si mateixes

Els i les informants situen com l'organització política de les joves al barri, seria una oportunitat per incidir i generar un relat propi de les qüestions que els travessen (2).

“El Carmel té moltes coses, moltes problemàtiques que es podrien reivindicar. Jo crec que seria super interessant fer un casal de joves [...] on les joves puguin anar, juntar-se i fer un oci, fet per elles i pensat per elles, un espai per plantejar qualsevol inquietud que tinguin. [...] que les joves tinguessin espai per reivindicar les seves necessitats” (ES1E, p. 11)

+ Fomentar l'accés als recursos

Finalment, els i les informants al llarg dels seus relats, també han situat de manera transversal quin paper han de tenir les professionals que acompanyen a les joves. En primer lloc, han destacat la importància de la interconnexió dels agents. A l'hora de descriure les seves funcions, han destacat la importància de fer de pont entre els recursos i les joves, aportant-los els recursos disponibles, escoltant les seves necessitats sense judici i buscant la manera d'implicar a les joves que no formen part dels circuits de participació establerts.

“El primer que hem de fer nosaltres com a treballadores d'Educació Social és sortir al carrer, que sento que passa poc, com que estem aquí dins d'un equipament, des d'un espai, un edifici, i creem, creamos, des de lo que nosotros creemos que ellos quieren” (ASC8E, p. 5)

7. DISCUSSIÓ

Les dades analitzades a partir de les entrevistes destaquen com les informants al llarg dels seus relats han situat les diferents dimensions que componen la participació: la voluntat i la motivació per participar, la necessitat d'un context possibilitador, i les habilitats que calen per poder participar. És així, com corroboren les tesis que situen la intersecció entre els factors personals i factors contextuais alhora que de la participació sigui possible, com defensen Benedicto (2016) i conjuntament amb Moràn (2002 i 2003), les autores Lara Morcillo, Mireia Sala i Laura Corbella (2024), o els autors Pere Soler, Jaume Trilla, Manel Jiménez-Morales i Xavier Úcar (2017).

Les informants han donat un valor principal a la motivació per participar, però paral·lelament en els seus discursos han apel·lat al pla material, aquells requisits que el context ha de garantir de manera indispensable per poder participar; tant per voler-ho, com fer efectiva aquesta voluntat. Considerant com disposar d'espais o disposar d'una certa seguretat vital, econòmica i social són requisits perquè la participació sigui possible. En aquest sentit, han corroborat les tesis que situen aquests tres requisits: voluntat, capacitat i habilitats, com a elements possibilitadors de la participació. Per altra banda, les informants també han situat una doble mirada al voltant de l'interrogant plantejat per Ignacio Mora (2021), que es qüestionava com l'experiència de la precarietat, o l'impacte de les crisis econòmiques, i les dificultats a l'hora de cobrir les necessitats vitals bàsiques afecten la capacitat i la voluntat de participar. Les informants situen com aquesta precarietat no només afecta les joves, en el procés de fer-se adultes, sinó que el context sociofamiliar viscut durant la infantesa i l'adolescència també té efectes directes en la posterior etapa de la joventut.

Tanmateix, els i les informants han expressat idees alineades amb les tesis de Patricia Mata, Inés Gil i Teresa Aguado (2019), on les autores posen l'accent en els factors educatius i l'aprenentatge de la participació a través de la pràctica en si mateixa. Totes les informants han caracteritzat la participació i l'associacionisme, com a eines i processos que es poden i ha de ser possible aprendre, deslligant aquests elements d'un plantejament merament individual o intern, sinó considerant que el seu aprenentatge és possible i necessari, i per tant la comunitat, i els agents socioeducatius tenen la responsabilitat d'afavorir aquests processos. Respecte a aquesta qüestió també han apel·lat el paper capalt de la família i el context immediat com a espais d'aprenentatge de la participació. Aquest posicionament reafirma les tesis situades a

l'estudi de sobre Participació i implicació política de la joventut catalana (2024), que destaquen com en la socialització sociopolítica, el si de la família, és l'element més important i significatiu a l'hora d'afavorir aquests processos. Alhora les informants han destacat i donat valor a com els agents socioeducatius procuren garantir aquests espais i circumstàncies quan la xarxa propera no té les capacitats per sostenir aquesta qüestió, aquesta idea reitera, com la participació no és aliena a les desigualtats socials imperants, tal i com apunta Sandra Souto (2018), Roger Soler-i-Martí, i Danislava Marinova (2024) o Lara Morcillo, Mireia Sala i Laura Corbella (2024).

Un altre element comú entre els principis teòrics i els relats dels informants ha estat el fet de situar la responsabilitat compartida de la comunitat a l'hora de garantir les condicions necessàries per al ple desenvolupament de les joves. Destacant la necessitat i el repte que les joves puguin tenir un rol actiu en la comunitat. Les informants també han anomenat la distància entre els fonaments teòrics, i la mateixa pràctica, i com la voluntat d'incorporar les lògiques participatives en els projectes, no és garantia que a la pràctica acabin esdevenint representatius de la voluntat i la diversitat dels i les joves.

En la línia del que Sandra Souto teoritza (2018), considerant que els espais participatius o el lleure educatiu no són de per se transformats, en tant que no tots els infants i joves hi accedeixen per igual, les informants, també han assenyalat aquesta barrera i dificultat en la universalització de l'accés al lleure educatiu. Doncs perquè la participació i l'associacionisme esdevinguin eines de transformació social, tal com les informants conceptualitzen aquests termes; cal incorporar la perspectiva intercultural, la perspectiva de classe, l'arrelament territorial, i partir de les necessitats de les joves a l'hora de determinar les iniciatives, per tal que siguin el màxim de plurals i diverses, i acullin les diferents realitats que conviuen al barri.

Un altre punt de trobada entre els autors i la informació recollida en el treball de camp, fa referència als diferents graus de participació ciutadana que Sherry Arnstein descriu o com Roger Hart (1993), destaca l'autogestió com a màxim exponent de la participació, perquè a partir d'observacions i el relat dels i les informants, ha estat possible detectar, aquests diferents nivells d'implicació, que oscil·len des de fer l'ús d'espais o propostes, fins a liderar projectes autogestionats, com a finalitat última a la que és possible aspirar. Doncs és important destacar com cal que les expectatives de la participació vers les joves, es modulin a les seves capacitats i expectatives a cada moment, per fer possibles processos de participació progressius i per poder-los donar continuïtat, acord a la seva capacitat d'involucració.

8. CONCLUSIONS

Aquesta recerca ha assolit l'objectiu que es proposava inicialment, elaborant una proposta d'elements clau i oportunitats que fonamentin l'acció de la xarxa socioeducativa del Carmel a l'hora de promoure, la participació, l'associacionisme i la ciutadania activa de les persones joves al territori. El procés d'entrevistes i el treball de camp a través de les observacions ha permès dimensionar l'estat de la participació juvenil al barri del Carmel de manera àmplia, incorporant diverses perspectives, des de l'associacionisme educatiu i juvenil, fins a la mirada dels professionals de diversos àmbits. Els seus relats han permès dimensionar de quina manera les característiques específiques del barri condicionen la participació d'una manera determinada al territori. A continuació, es descriuen les principals aportacions de la diagnosi.

Referent al primer objectiu específic d'*identificar com conceptualitzen la participació i l'associacionisme els agents socioeducatius del barri del Carmel*, la diagnosi conclou com la participació de les persones joves en l'àmbit comunitari, es materialitza en la seva capacitat i possibilitat per expressar la seva veu i poder formar part i incidir en el seu entorn. Entenent la participació amb un caràcter ampli, a nivell de pràctiques, duració, tipus d'implicació i espais on es du a terme; considerant la participació com a procés i com a eina de transformació social. Respecte a l'associacionisme, es destaca la seva articulació al voltant d'un objectiu compartit, i l'arrelament territorial en què s'emmarca la seva raó de ser. A l'hora d'identificar els elements afavoridors per fomentar la participació en el procés de diagnosi han emergit quatre factors: on com a l'element més destacat es troben les qüestions motivacionals (1), seguides de la influència de la naturalesa de les propostes (2), les necessitats bàsiques i circumstàncies vitals (3), i l'impacte del rol dels i les professionals (4).

Les conclusions vinculades al segon objectiu específic de *descriure les característiques de la relació que tenen els i les joves del Carmel amb la participació i associacionisme*, la diagnosi situa la preocupació vers com les joves del barri tendeixen a desplaçar-se altres territoris a l'hora de donar resposta a les seves necessitats d'oci i participació, i com la participació i l'associacionisme, els hi queden llunyans. També s'ha situat com els i les joves atesos pels serveis socioeducatius del barri es troben en situació de fragilitat i vulnerabilitat, i aquest fet es posa en relació amb les dinàmiques de participació del territori. La diagnosi també ha dimensionat aquelles barreres, dificultats o reptes que afecten el barri a l'hora de fer efectiu l'objectiu de fomentar la participació, identificant com a elements condicionants: la

geografia i urbanisme (1), les barreres socioeconòmiques (2), i les pròpies dinàmiques de participació en el territori (3), que es caracteritzen pel lideratge de la gent gran, i les dificultats per transmetre la cultura de la participació a les noves generacions. Així doncs, la recerca conclou, que el context immediat, i el fet de no tenir algunes necessitats bàsiques cobertes, impacta directament en la capacitat de les persones a l'hora de participar, no en una lògica determinista, sinó com una realitat que ha de ser atesa. En aquest sentit, la recerca ha situat la responsabilitat de la comunitat, i la xarxa socioeducativa del territori de generar les condicions necessàries perquè les joves tinguin l'interès i la capacitat per participar.

Respecte al tercer objectiu específic, de *caracteritzar les iniciatives i estratègies actuals enfocades a fomentar la participació i l'associacionisme, impulsades pels agents socioeducatius del territori*, la diagnosi ha identificat la percepció de divergències entre els interessos de les joves i els de les iniciatives impulsades per agents educatius. Destacant la percepció de dificultat a l'hora de fer partícips a les joves de les propostes, tant en el nivell de la difusió i l'abast de les propostes existents, com a l'hora d'involucrar les joves en la presa de decisions. Destacant la dificultat per sostenir la vinculació dels joves i generar propostes de continuïtat. Alhora, el procés de diagnosi també ha identificat un seguit d'elements afavoridors, i necessaris a l'hora de traçar estratègies amb aquesta finalitat. Subratllant la importància d'escoltar les necessitats dels i les joves i fomentar que puguin adquirir l'autonomia necessària per assumir el lideratge de les iniciatives. Identificant com per afavorir aquests processos, el fet de disposar de referents, i el paper que juga: grup d'iguals, la família, o espais socioeducatius com l'escola, els equipaments socioculturals, o el lleure educatiu, esdevenen elements indispensables i mobilitzadors de la participació.

Per tant, és necessari que els espais dedicats a la participació siguin capaços d'acollir i donar resposta a diferents interessos i motivacions de les joves, tant respecte les temàtiques -incloent-hi el lleure, però també l'esport o la música, des d'un vessant de transformació social i arrelament territorial-. Com, per altra banda, elaborant propostes que requereixin diferents graus d'implicació, per fer possible que els i les joves hi participin segons la seva capacitat d'involucració, i en aquells casos que sigui possible, oferint propostes de continuïtat.

La diagnosi també ha recollit testimonis d'èxit i processos favorables de participació, destacant la importància de la tasca voluntària que desenvolupen les joves a l'hora de donar resposta a les necessitats del barri, generant referents i espais de socialització saludables. Però

també cal destacar, com per poder continuar desenvolupant aquesta tasca voluntària i associativa, i per tal que els projectes es puguin consolidar i sostenir en el temps, cal disposar d'espais, sent aquesta una de les demandes principals de les joves organitzades al territori, i també una necessitat identificada per alguns agents socioeducatius.

Respecte al quart objectiu específic, *corresponent a **definir els reptes i necessitats dels agents socioeducatius i l'associacionisme educatiu i juvenil al barri del Carmel***, la diagnosi constata una voluntat explícita dels i les professionals per impulsar la participació de les persones joves; però també recull la seva percepció de dificultat a l'hora d'interpel·lar les joves, i per incloure en les propostes les necessitats dels diferents col·lectius que conviuen al barri. Per altra banda, per part de les joves organitzades de manera voluntària també cal situar la sensació de manca de recursos, i facilitats per part de l'administració. Aquestes diferents necessitats i reptes, posen de manifest, la necessitat d'articular aquesta xarxa complexa i diversa que opera al barri, vinculant el seu vessant socioeducatiu amb l'associatiu.

Doncs al llarg de la recerca, també s'ha identificat l'ambivalència i la necessitat de la convivència entre el lideratge professional i el valor de l'autogestió, situant el rol professional com a facilitadores de contextos i oportunitats. Doncs el treball de camp, ha identificat com els agents socioeducatius del barri destaquen la importància i la necessitat, de treballar de manera conjunta, i situen el repte prioritari d'involucrar els joves del territori en els espais de governança. Però també descriuen com malgrat la voluntat per prioritzar aquest objectiu, actualment no hi ha una estratègia operativa i compartida que lideri accions perquè aquesta voluntat es faci efectiva. Tanmateix, destaquen la importància de què les mateixes joves siguin les protagonistes dels seus processos i decisions. Aquesta ambivalència situa la necessitat de definir quin rol i quines expectatives hi ha respecte al paper que han d'assumir: per una banda, les professionals, per altra banda, les joves organitzades, i finalment com generar les condicions perquè les joves que no participen tinguin l'oportunitat de fer-ho si així ho desitgen.

A partir de caracteritzar els reptes i les oportunitats que emergeixen en el context actual, l'elaboració d'aquesta diagnosi conclou amb la proposta de 7 línies estratègiques amb l'objectiu de fomentar la participació dels i les joves; a través d'articular el treball en xarxa, abordant el rol que han de tenir els diferents agents en aquest procés, diferenciant entre les figures professionals i les joves associades de manera voluntària; seguint l'objectiu d'impulsar l'associacionisme.

***Primera línia:* Fomentar el sentiment de pertinença al barri i la capacitat d'agència de les joves a través de la vivència d'experiències participatives en entorns socioeducatius**

Per tal que les joves que ho desitgen puguin participar, cal viure experiències participatives i associatives significatives al llarg de la infantesa i l'adolescència. És per això que seria valuós impulsar iniciatives participatives en col·laboració amb les escoles, centres oberts, o espais de lleure, generant vincles amb les entitats, associacions i espais de participació actius al barri.

***Segona línia:* Cal entendre la participació no només com una eina per afavorir la inclusió sinó com un dret i un procés de desenvolupament personal i col·lectiu**

Cal que el foment la participació no estigui només relegat, a prevenir l'exclusió i afavorir la inclusió en els contextos de vulnerabilitat, sinó que cal entendre la participació com un dret i una eina pel desenvolupament i el benestar personal i col·lectiu, on conflueixin les diferents realitats que conviuen al barri. Per tal d'afavorir processos d'interconnexió entre els diferents col·lectius i prevenir la polarització o desconnexió entre si.

***Tercera línia:* Crear espais d'intercanvi entre les professionals i les joves organitzades en l'associacionisme educatiu i juvenil del territori**

A l'hora d'abordar el repte d'involucrar les joves en els espais de presa de decisions, una estratègia a l'hora d'adreçar aquesta voluntat, és la d'iniciar un treball conjunt amb les joves organitzades al territori. Aquesta qüestió implica reptes, com la diferenciada comptabilitat horària entre professionals i voluntàries, i la diferència d'encàrrecs o responsabilitats al voltant d'aquesta qüestió. Tot i això, com a agents que competeixen aquest mateix objectiu, resulta imprescindible la creació d'espais d'intercanvi mutu, per augmentar l'abast i l'operativitat de les estratègies i projectes.

***Quarta línia:* Definició de rols i encàrrecs dels diferents agents de la xarxa socioeducativa per establir uns objectius comuns**

Un cop articulat aquest treball en xarxa entre l'estructura de treballadores i la base associativa, formada per joves organitzades i d'altres grups motors veïnals actius al barri, caldria posar en comú les expectatives, els encàrrecs i les responsabilitats dels diferents agents, per definir els rols dels diferents agents acord a les seves possibilitats i espais professionals, per tal que aquests espais de presa de decisions siguin operatius.

***Cinquena línia:* Generar una estratègia compartida per involucrar les joves que actualment no estan organitzades a través de la creació d'un pla d'acció i uns objectius comuns entre els diferents agents**

Un cop definits els rols, caldria definir una estratègia conjunta, que es concreti amb un pla d'acció, amb l'objectiu d'involucrar els i les joves que no formen part d'espais organitzats, per incorporar-les en el procés de detecció de necessitats i identificar els seus interessos, per tal d'involucrar-les en el procés de generar propostes. Aquesta idea es vincula a la necessitat de generar una estratègia compartida entre els diferents agents del territori a través, d'organitzar la xarxa per evitar la fragmentació dels projectes, definint els rols, i fomentant el treball de carrer en la detecció de necessitats.

***Sisena línia:* Donar suport i cobertura a les iniciatives autogestionades existents**

Més enllà d'impulsar propostes innovadores, és imprescindible donar cobertura a les joves organitzades actualment, per tal que puguin disposar d'espais adequats per desenvolupar les seves activitats i tasques, i oferint suport en termes de difusió i recursos. Doncs donar visibilitat i cobertura a les propostes actuals, esdevé la manera de generar referents propers dins del territori, fomentant que les joves puguin gaudir d'aquest dret. Doncs donar suport a les iniciatives que emergeixen de manera orgànica, multiplica les positivitats de consolidació dels projectes, perquè sorgeixen de les inquietuds i interessos de les mateixes joves.

***Setena línia:* Facilitar espais on sigui possible l'autogestió**

D'igual manera que és imprescindible oferir propostes socioculturals diverses on participar i que incloguin la diversitat d'interessos de les joves per fer-les sentir interpel·lades, en termes d'ús i accés. És necessari que aquelles joves que es troben en un estadi de participació més elevat disposin d'espais on organitzar-se i reunir-se de manera autogestionada.

A l'hora de fer balanç de l'abast final de la diagnosi considero que és que important assenyalar, com aquesta recerca s'ha proposat uns objectius ambiciosos, implicant un gran nombre de participants, per aconseguir una representativitat real del territori. Al llarg de la recerca s'ha identificat com la temàtica abordada, desperta el neguit i l'interès dels professionals del territori, i es troba a l'ordre del dia de nombrosos espais de reflexió i presa de decisions al barri. N'és exemple com de forma contemporània a la diagnosi s'han generat espais professionals i comunitaris on abordar aquesta qüestió, com la taula de suport a grups específics del pla comunitari o la constitució emergent d'una taula de joventut, que té la voluntat d'aglutinar als diferents agents del barri que treballen amb joves; on he pogut assistir

com a observadora. També cal destacar el reclam de les associacions de lleure educatiu del barri d'aconseguir un local, com a símptoma de la necessitat i la vigència d'aquesta qüestió. Tots aquests elements s'han posat de manifest al llarg de la recerca, sent així com la gran quantitat d'informació recollida no ha estat possible incloure-la tota en aquesta informe final. Malgrat l'absència d'una de les entitats sense ànim de lucre més representatives del territori, l'estudi ha assolit una representativitat diversa en les veus dels i les informants. Per altra banda, aquesta diagnosi ha tingut la voluntat de posar a les participants en un paper central, és així com vaig iniciar converses per poder desenvolupar un grup de discussió [annexe C1] malgrat això, les pròpies dinàmiques del territori descrites en l'apartat de resultats on se situa les dificultats a l'hora d'articular el treball en xarxa, per qüestions horàries, encaix d'encàrrecs, i volum de feina, i la meua capacitat d'abast a causa de les limitacions temporals, condicionades per la naturalesa de la recerca van requerir deixar la proposta en stand by.

És així com aquesta diagnosi conclou, amb la identificació de tres línies d'investigació futures. La primera correspon a donar continuïtat a les línies de la present recerca, a través de generar un espai on els participants de la diagnosi, puguin socialitzar els seus coneixements amb l'objectiu d'establir uns objectius comuns a partir del treball col·laboratiu, involucrant les participants, en el procés d'interpretació dels resultats i disseny d'estratègies d'actuació. En segon lloc, emergeix una segona línia d'investigació futura, respecte a l'ampliació de col·lectius i espais professionals que han participat en la recerca. Considero que seria imprescindible involucrar, per una banda, la comunitat educativa dels centres d'educació formal del territori, incorporant representants tant des dels equips docents, com els equips psicosocials, com també les AFA's; doncs les escoles són l'espai universal, on tots els infants i joves independentment del seu context en formen part. Com, per altra banda, també seria imprescindible involucrar les protagonistes d'aquest estudi, les pròpies joves. Aquesta investigació ha posat el focus en totes aquelles qüestions prèvies que calen ser ateses perquè es puguin generar oportunitats per a ells i elles, però a l'hora d'establir línies d'acció, la seva veu i participació esdevenen un requisit indispensable, per dissenyar estratègies coherents i operatives. En tercer lloc, voldria dir com originàriament aquesta recerca havia estat pensada en termes de memòria històrica, com a element per afavorir la cohesió social, és així com una tercera línia seria explorar aquesta qüestió. Finalment, a mode de tancament, cal dir com aquesta recerca té la voluntat de generar un resum executiu a partir de l'informe final, per poder fer un retorn a les persones del territori que han participat en procés de diagnosi, i poder oferir un retorn a la comunitat posant a la seva disposició les aportacions de la recerca.

9. REFERÈNCIES

A Beltrán, C. (2012). Repercusión de la transformación urbana en la regeneración social del Barrio del Carmel. Tesis de Máster en Gestión y Valoración Urbana. Universidad Politécnica de Cataluña.

Ajuntament de Barcelona. (2011). *Pla de futur del barri del Carmel, 2011-2020*. Ajuntament de Barcelona.
<https://ajuntament.barcelona.cat/horta-guinardo/sites/default/files/documentacio/plafuturelcar mel.pdf>

Ajuntament de Barcelona. (2021). *Pla de barris del Carmel i Can Baró 2021-2024*.
https://www.pladebarris.barcelona/sites/default/files/pla_de_barris_del_carmel_i_can_baro_2021-2024.pdf

Ajuntament de Barcelona. (2023). *Joves d'Horta-Guinardó: Retrat i tendències 2023*. Departament de Joventut.
<https://bcnroc.ajuntament.barcelona.cat/jspui/bitstream/11703/136250/5/07.%20Horta-Guinar d%C3%B323.pdf>

Ballesté Isern, E., i Soler-i-Martí, R. (2023). *Adultocentrisme i polítiques públiques locals: Percepcions i propostes juvenils* [PDF]. Consell de la Joventut de Barcelona; Sindicatura de Barcelona.
<https://www.sindicaturabarcelona.cat/wp-content/uploads/20230508-Monografic-Adultocentrisme-Low.pdf>

Soler-i-Martí, R., i Marinova, D. (2024). La socialització política de les persones joves: Desigualtats estructurals i efectes del context polític. González, G. (Coord.), *Participació i implicació política de la joventut catalana: Una anàlisi de l'Enquesta sobre generacions i participació de 2023* (p. 11–28). Departament de Drets Socials i Inclusió.
https://dretssocials.gencat.cat/web/.content/JOVENTUT_documents/arxiu/publicacions/col_e studis/estudis44.pdf

Barbet, B., Gutiérrez, L., & Prada, E. (2025a). *Associacionisme*. En *Enquesta sobre generacions i participació de 2023*. Generalitat de Catalunya.

https://dretssocials.gencat.cat/web/.content/JOVENTUT_documents/arxiu/publicacions/col_e_studis/Cap3_EGP23_resum.pdf

Barbet, B., Gutiérrez, L., & Prada, E. (2025b). *Participació política*. En *Participació i implicació política de la joventut catalana*. Una anàlisi de l'Enquesta sobre generacions i participació de 2023. Generalitat de Catalunya. https://dretssocials.gencat.cat/web/.content/JOVENTUT_documents/arxiu/publicacions/col_e_studis/Cap4_EGP23_resum.pdf

Benedicto, J., & Morán, M. L. (2002). La construcción de una ciudadanía activa entre los jóvenes. *Madrid: Instituto de la juventud*.

Benedicto, J., & Morán Calvo-Sotelo, M. L. (2003). *Los jóvenes, ¿ciudadanos en proyecto?*. INJUVE. Instituto de la Juventud. Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad. <https://docta.ucm.es/bitstreams/4ca9a9e8-59d7-4070-bafd-edbff7c9fc47/download>

Benedicto, J. (2016). La ciudadanía juvenil: Un enfoque basado en las experiencias vitales de los jóvenes. *Revista Latinoamericana de Ciencias Sociales, Niñez y Juventud*, 14(2), 925-938. <https://www.redalyc.org/pdf/773/77346456004.pdf>

CEESC. (2024). *Full Informatiu 103 - Hivern 2024*. https://www.ceesc.cat/documents/Full_Informatiu/FI103_WEB.pdf

Departament de Joventut, Direcció de Serveis d'Infància, Joventut i Persones Grans, i Gerència d'Àrea de Cultura, Educació, Esports i Cicles de Vida. (2023). *Pla d'Adolescència i Joventut 2023-2030*. Ajuntament de Barcelona. <http://hdl.handle.net/11703/133085>

Direcció de Serveis d'Infància, Joventut i Gent Gran/ Ajuntament de Barcelona. (2017). *Pla d'adolescència i joventut 2017-2021*. Ajuntament de Barcelona. https://ajuntament.barcelona.cat/dretssocials/sites/default/files/arxius-documents/pla_adolescencia_joventut_2017-2021.pdf

Enquesta de drets culturals 2022 *Participació, necessitats i valors*. Institut de Cultura de Barcelona. https://barcelonadadescultura.bcn.cat/wp-content/uploads/2023/07/Presentacio_enquesta_drets_culturals-1.pdf

Galais González, C. Et Al. (2024). *Participació i implicació política de la joventut catalana: Una anàlisi de l'enquesta sobre generacions i participació de 2023*. Generalitat de

Catalunya.

https://dretssocials.gencat.cat/web/.content/JOVENTUT_documents/arxiu/publicacions/col_e_studis/estudis44.pdf

Giménez, L. (2003). Las políticas de juventud: hacia unas políticas emancipatorias. *Aprendiendo a ser ciudadanos. Experiencias sociales y construcción de la ciudadanía entre los jóvenes*, 159-180.

Guijarro, I. M. (2021). Conseqüències de la precarietat en la participació juvenil. *Arxiu d'Etnografia de Catalunya*, (23), 93-118. <https://revistes.urv.cat/index.php/aec/article/view/3233/3218>

Kustrín, S. S. (2018). Los jóvenes actores colectivos: organizaciones y movilización. *Gerónimo de Uztariz*, (34), 44-66. <https://dialnet.unirioja.es/descarga/articulo/6904049.pdf>

MATA BENITO, P., GIL JAURENA, I. y AGUADO ODINA, T., 2019. *Ciudadanías: aprendizaje de la ciudadanía activa: discursos, experiencias y propuestas educativas*. Madrid: Universidad Nacional de Educación a Distancia. ISBN 84-362-7505-5. <https://www.uned.es/publicaciones/84-362-7505-5>

Morales, E., Quintana, B., Institut de Govern i Polítiques Públiques (IGOP). (2020). *Informe El Carmel: Diagnosi comunitària i anàlisi de les necessitats en salut*. Universitat Autònoma de Barcelona. https://webs.uab.cat/salutcomunitaria/wp-content/uploads/sites/38/2020/06/IGOP_Informe-El-Carmel.pdf

Morata García, T., Palasí Luna, E., Marzo Arpón, M., & Pulido Rodríguez, M. Á. (2019). Estàndards de qualitat de cohesió social en els territoris en el marc de les organitzacions de lleure educatiu i acció sociocultural. *Educació social. Revista d'intervenció socioeducativa*, núm. 73 (2019). https://dau.url.edu/bitstream/handle/20.500.14342/884/Txus%20Morata_Eva%20Palas%20c3%ad_Maite%20Marzo_Miguel%20c3%81ngel%20Pulido.pdf?sequence=4&isAllowed=y

Morcillo, L., Planas, A., Soler, P., Gómez, M., Núñez, H., Rodrigo, P. (2024). *Guia per a la promoció de l'empoderament juvenil des de la comunitat*. Universitat de Girona. <http://hdl.handle.net/10256/25039>

Morcillo Sánchez, L., Sala Torrent, M., & Corbella Molina, L. (2024). Aproximacions crítiques a la participació juvenil: Reptes i oportunitats per als professionals de joventut des

d'una mirada política i ètica. *Temps d'Educació*, 2025, núm. 67, p. 13-29.
<http://www.publicacions.ub.edu/revistes/tempsDEducacio67/documentos/2017.pdf>

García, J. S., & Hakim, N. (2014). ¿ Qué significa ser joven? Reflexión teórica desde dos ejemplos etnográficos. *Quaderns-e de l'Institut Català d'Antropologia*, (19 (2)), 43-57.
<https://raco.cat/index.php/QuadernsICA/article/view/292819>

Salitges, L. (2007). *Associacionisme i participació: dos elements de desenvolupament i canvi social, amb la formació com a eina de treball*. *Quaderns d'Educació Social*, (09), 65-76.
<https://raco.cat/index.php/QuadernsEducacioSocial/article/view/347416/438578>

Subirats, J. (2007). *La plena ciutadania i la participació. Ens ha de preocupar la participació dels joves? A Joventut i polítiques de joventut. 25 aportacions* (p. 109). Diputació de Barcelona. [ISBN: 978-84-9803-256-7](https://doi.org/10.1080/9788498032567).

Sindicatura de Greuges de Barcelona. (2023). *Monogràfic adultocentrisme*.
<https://www.sindicaturabarcelona.cat/wp-content/uploads/20230508-Monografic-Adultocentrisme-Low.pdf>

Soler, P., Trilla, J., Jiménez-Morales, M., & Úcar, X. (2017). La construcción de un modelo pedagógico del empoderamiento juvenil: espacios, momentos y procesos. *Pedagogía Social. Revista Interuniversitaria*, 30, 19-34. <https://dialnet.unirioja.es/descarga/articulo/6247537.pdf>

Soler i Martí, R. (2013). *Democràcia, participació i joventut: Una anàlisi de l'Enquesta de participació i política 2011*. Generalitat de Catalunya, Departament de Benestar Social i Família.
https://dretssocials.gencat.cat/web/.content/JOVENTUT_documents/arxiu/publicacions/col_e_studis/ESTUDIS33.pdf

Úcar, X., et al. (2001). *Carmel Amunt: Anàlisis i propostes per un barri* [Technical Report].
<https://doi.org/10.13140/RG.2.1.1151.5365>

Vecina-Merchante, C., Alomar-Marí, P., Segura-Rotger, A., & Efedaque-Aguilar, J. (2016). Promoviendo la participación juvenil desde la comunidad. *Trabajo Social Global-Global Social Work*, 6(11), 121–142. <https://doi.org/10.30827/tsg-gsw.v6i11.5214>

Fernández Núñez, L. (2006). ¿Cómo analizar datos cualitativos? Universitat de Barcelona. Recuperado de <https://ebevidencia.com/wp-content/uploads/2014/12/analisis-datos-cualitativos.pdf>

Vallejos Díaz, Y. A. (2008). Forma de hacer un diagnóstico en la investigación científica. Perspectiva holística. *Revista TEORÍA Y PRAXIS INVESTIGATIVA*, 3(2), 11–22. Centro de Investigación y Desarrollo, Fundación Universitaria del Área Andina. <https://dialnet.unirioja.es/descarga/articulo/3700944.pdf>

Noreña, A. L., Alcaraz-Moreno, N., Rojas, J. G., & Rebolledo-Malpica, D. (2012). Aplicabilidad de los criterios de rigor y éticos en la investigación cualitativa. *Aquichan*, 12(3), 263-274. <https://www.redalyc.org/pdf/741/74124948006.pdf>

Domínguez Montes, J. A. (2015). *De la investigación científica a la investigación cualitativa en educación: Fundamentación*. Supervisión 21, (36), 1–22. USIE. <https://supervision21.usie.es/index.php/Sp21/article/download/87/151/302>

Fonts iconogràfiques:

SH Barcelona. (s.f.). *Historia del barrio de El Carmel*. SH Barcelona. Recuperado de <https://www.shbarcelona.es/blog/es/historia-barrio-carmel/>

10. ANNEXES

Annex M1 Metodologia:	Carta de presentació via correu electrònic
Annex M2 Metodologia	Full informatiu per a participants i document de consentiment informat
Annex M3 Metodologia	Guió entrevista agents de la xarxa socioeducativa del barri
Annex R1 Resultats	Taula de dimensions
Annex R2 Resultats	Dades sociodemogràfiques dels i les informats
Annex R3 Resultats	Targetes entrevistes
Annex R4 Resultats	Enllaç transcripció de les entrevistes, Anàlisi de les entrevistes, Diari de Camp, i Taules de freqüència.
Annex C1 Conclusions	Proposta grup de discussió

Annex M1 Metodologia: Carta de presentació via correu electrònic

Bon dia!

T'escric aquest correu per compartir-te més informació detallada, sobre la investigació que estic realitzant a la qual et convido a participar, titulada: **Participació Juvenil al barri del Carmel**.

Aquesta investigació s'emmarca en el Treball final de Grau dels estudis d'Educació Social a la Universitat de Barcelona. L'**objectiu** del treball és veure com la xarxa d'agents socioeducatius treballen, incideixen i impulsen la participació i l'associacionisme de les persones joves, al barri del Carmel. Per tal d'identificar elements i oportunitats que incrementin la participació de les persones joves al territori.

En aquest correu t'adjunto el **full informatiu per a participants** on es detalla la informació i els objectius de la investigació. I el **document de consentiment informat** necessari a l'hora de participar en la realització d'una entrevista.

Si tens qualsevol dubte estic a la teva disposició! Moltes gràcies.

Annex M2 Metodologia: Full informatiu per a participants i document de consentiment informat

FULL INFORMATIU PER A PARTICIPANTS

Títol de l'estudi: Participació juvenil al Barri del Carmel.

Investigadora responsable: Judith Barneda Arregui

Dades de contacte de l'investigador/a:

[REDACTED], [REDACTED].

Em poso amb contacte amb tu, per informar-te sobre un estudi d'investigació en el que et convido a participar. La teva experiència serà molt valuosa per tal de conceptualitzar la situació de la participació juvenil al Barri del Carmel, i poder identificar estratègies i oportunitats de millora. Aquest document té la intenció de proporcionar la informació correcta i necessària, per prendre la decisió de participar o no en aquesta investigació. Per això, és necessari llegir atentament aquest full informatiu, i preguntar qualsevol dubte al respecte.

Aquest projecte s'emmarca dins la formació del Grau d'Educació Social de la Universitat de Barcelona i està tutoritzat per la professora Ana Novella del Departament de Teoria i Història de l'Educació.

PROPÒSIT DE L'ESTUDI: La participació és un instrument que permet a les persones joves incidir en el seu entorn i formar part del procés de presa de decisions de tot allò que afecta les seves vides: el seu entorn, les seves relacions i les possibilitats de desenvolupament personal i col·lectiu.

L'objectiu de l'estudi és veure com la xarxa d'agents socioeducatius treballen, incideixen i impulsen la participació i l'associacionisme de les persones joves al barri del Carmel. Per tal d'identificar elements i oportunitats que incrementin la participació de les persones joves al territori.

PROCEDIMENT I CONFIDENCIALITAT: Aquesta col·laboració implica participar en una entrevista semiestructurada i es garanteix que dades obtingudes es tractaran de manera anonimitzada. L'estudi es compromet a respectar la legislació vigent en matèria de protecció de dades de caràcter personal (Ley Orgánica 3/2018 de 5 de diciembre) i manté especialment el compromís de confidencialitat sobre la informació aportada, assegurant que l'ús estarà únicament vinculat al marc dels objectius de la investigació.

REBUIG O ABANDONAMENT DE LA PARTICIPACIÓ: És necessari que sàpigues que la participació en aquest estudi és voluntària, no comporta cap risc i que pot decidir **NO** participar en ell. Si decideixes participar, pots canviar la teva decisió i retirar el teu consentiment en qualsevol moment, sense que això et causi cap perjudici. En cas de patir algun greuge per l'incompliment dels acords signats, et pots adreçar a l'Oficina de Protecció de Dades de la Universitat de Barcelona: protecciodedades@ud.edu

DRET A TENIR MÉS INFORMACIÓ SOBRE L'ESTUDI: Pots fer qualsevol pregunta sobre l'estudi, sempre que vulguis al llarg del registre. La investigadora estarà disponible per poder respondre a les vostres preguntes, interessos o preocupacions sobre l'estudi.

DOCUMENT DE CONSENTIMENT INFORMAT

Per l'estudi: Participació juvenil al Barri del Carmel.

Abans de signar, llegeix detingudament el document, fes totes les preguntes que consideris oportunes, i si ho desitges, pots consultar amb totes les persones que consideri necessari.

Jo (Nom i cognoms) -----

- ☐ He llegit el full d'informació que se m'ha lliurat.
- ☐ He pogut fer preguntes sobre aquest estudi.
- ☐ He rebut prou informació sobre l'estudi.

He parlat amb: Judith Barneda Arregui

- ☐ Comprenc que la meva participació és voluntària.
- ☐ Comprenc que em puc retirar de l'estudi:
 - Quan vulgui
 - Sense haver de donar explicacions
- ☐ Presto lliurement la meva conformitat per participar en l'estudi i dono el meu consentiment per a l'accés i la utilització de les meves dades en les condicions detallades al full d'informació.

CONSENTIMENT INFORMAT PER ENREGISTRAMENT DE VEU

- ☐ Estic d'acord que s'enregistri en àudio l'entrevista.
- ☐ Estic d'acord que es facin citacions literals de les meves intervencions sense mencionar el meu nom.

Firma del/ la participant. Nom i cognoms: Lloc i data:

Firma de l'investigador/a. Nom i cognoms: Lloc i data:

Per a qualsevol dubte o aclariment pot contactar amb la Judith Barneda Arregui, responsable de la investigació (e-mail: [REDACTED])

Annex M3 Metodologia: Guió entrevista agents de la xarxa socioeducativa del barri

Dades sociodemogràfiques

- + Gènere
- + Edat
- + Estudis
- + Anys d'experiència

1. *Per començar, a forma de presentació* podries explicar quina és la teva vinculació amb el barri i quina és la teva trajectòria en la seva xarxa socioeducativa?
Segons la teva perspectiva com descriuries la situació actual de les persones joves al Carmel?
2. *Ara entrarem en una classificació de conceptes.* Què signifiquen per tu aquests dos conceptes?
Quin paper tenen la participació i l'associacionisme juvenil en els projectes del que formes part?
Quina relació creus que tenen les persones joves del Carmel amb la participació i associacionisme?

Després d'haver descrit les principals característiques de la situació actual, ara ens endinsarem en com s'articula la participació

3. Des de la teva experiència quins elements fan que les persones joves participin?
Quin creus que és l'element més important?
I el context del barri com creus que hi influeix? *Consideres que el barri del Carmel té algunes característiques específiques que condicionin la participació d'una manera determinada al territori?*
4. *Des de la teva experiència* com valores les iniciatives i estratègies educatives actuals, enfocades a fomentar la participació de les persones joves al Carmel?
Quins elements creus que són indispensables perquè les iniciatives educatives impulsin la participació juvenil?
Quina d'aquestes estratègies consideres prioritària?
Com consideres que la valoren els i les joves?
5. *Les referents educatives tenim l'objectiu, que arribi un moment en què la nostra figura no sigui imprescindible perquè els projectes existeixin i es mantinguin.* Com valores el procés on es transfereix l'autonomia a les joves per tal que després de rebre un acompanyament, segueixin vinculades al territori i puguin assumir el lideratge o el relleu en els projectes?
6. Entenent per associacionisme, una manera específica de participació on les persones joves s'organitzen al voltant d'un objectiu comú, formant part activa de projectes comunitaris de manera voluntària o assumint el rol de caps en el cas de l'associacionisme educatiu
Per tu quins elements fan que les persones joves es vinculin a l'associacionisme?

La tasca de fer possible processos i espais dedicats a participació és una responsabilitat compartida.

7. Per tu al Carmel quins agents educatius consideres que tenen incidència en la participació juvenil i quin rol tenen cada un d'ells?
Com valores el treball en xarxa entre ells?
Quins agents consideres que haurien de formar part de la xarxa socioeducativa i perquè és important ser-hi?
Quins consideres que són els tres agents per excel·lència que tenen més incidència que haurien de portar el lideratge en aquesta qüestió?

Per recollir les idees que has explicat, basant-te en la teva expertesa,

8. En quin moment i de quina manera creus que és més importat incidir perquè les joves participin i s'impliquin i tingui un paper important de continuïtat en la comunitat?

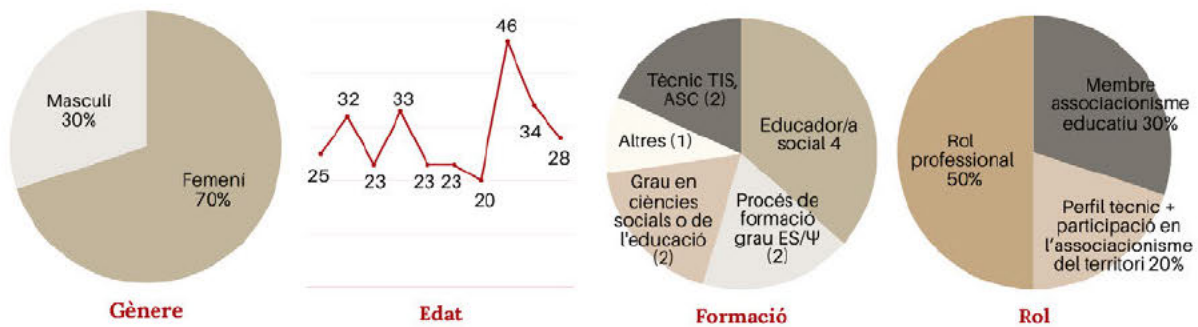
Si tinguessis una vareta màgica per tal fomentar la participació i l'associacionisme de les persones joves al barri del Carmel.

9. Quines creus que haurien de ser les apostes de futur que hauria d'impulsar la xarxa socioeducativa del barri formada pels agents esmentat, per aconseguir aquest objectiu i quin paper hi hauria de tenir l'educació social?
10. En aquest espai final, si t'ha quedat alguna qüestió que t'agradaria afegir, estàs convidada a fer-ho.

Annex R1 Resultats: Taula de dimensions

Conceptualització	Participació	Dret	
		Capacitat	- de decidir - capacitat d'actuar (sobre la seva pròpia vida, allò que afecta la col·lectivitat)
		Efectes	Individuals - Desenvolupament d'habilitats i competències
			Socials/Comunitaris - Cohesió Social
	Associacionisme	Forma d'organització en la que es pot articular la participació	
		Elements afavoridors	
Requisits per la participació: <i>Elements que la xarxa socioeducativa ha d'afavorir per fomentar la participació</i> Transversal: Elements afavoridors	Poder (Condicions materials) Condicions externes	Reconeixement del dret	Entorn que possibiliti que el subjecte pugui decidir i dur a terme la seva decisió
		Organització	Estructures Equipaments
	Voler (Condicions Internes, personals o psicològiques)	motivacions individuals, interessos i expectatives	Cívica
			Social
	Saber (Habilitats/competències)	Coneixements, destreses, habilitats, actituds i valors	Política
			Reconeixement Presència
ARTICULACIÓ DE LA PARTICIPACIÓ: INICIATIVES I ESTRATÈGIES	Grau de participació (tipus) passiu/actiu	Grau de participació Itineraris participatius	- Us - Participació projectes - Capacitat per decidir - Lideratge - Autonomia
	Espais de participació al territori	Escoles	Figura ES a les escoles
		Equipaments juvenils / serveis	Centres oberts Espai jove
		Associacionisme	- Educatiu - Juvenil
		Noves formes TIC	
	Elements afavoridors components de les iniciatives socioeducatives	Elements estratègies per fomentar la participació	Capacitat d'agència Autonomia Capital social Representativitat
Articulació de la Xarxa Socioeducativa PROPOSTES DE FUTUR	Agents	Educació formal	
		Associacionisme Educatiu	
		Equipaments i serveis	
		Paper de l'educació social	
	Funcions	- Educar en la participació - Facilitador	
		Rol de l'educació social/ professionals	

Annex R2 Resultats: Dades sociodemogràfiques dels i les informats

Font: Elaboració pròpia

Annex R3 Resultats: Targetes entrevistes

Font: Elaboració pròpia

Annex R4 Resultats: Enllaç transcripció de les entrevistes, Anàlisi de les entrevistes, Diari de Camp, i Taules de freqüència.

Versió Drive:

Versió PDF:

Annex C1 Conclusions: Proposta grup de discussió

PARTICIPACIÓ
DE LES
PERSONES
JOVES

*al barri
del Carmel*

PROPOSTA PER PARTICIPAR EN EL GRUP DE DISCUSSIÓ

🌟 En primer lloc, us vull agrair haver dedicat temps i esforç en aquest projecte.

💡 Després d'haver fet entrevistes o haver-me trobat amb diferents persones que esteu implicades en la participació i l'associacionisme de les persones joves al barri del Carmel com a professionals o com a membres de diferents entitats de manera voluntària. Seria molt valuós fer una posada en comú de tot allò que ha aflorat i sorgit a partir d'aquest procés des dels diferents vessants i espais.

💡 És per això que et convido a participar en un grup de discussió, per poder identificar línies de futur per enfortir aquesta qüestió tan important per a les joves del territori, en el marc del meu treball final de grau.

📅 Amb l'objectiu de trobar-nos el màxim d'agents possibles, us comparteixo aquest qüestionari per poder determinar una data.

Següent

Esborra el formulari

Enllaç de la proposta de la convocatòria: <https://forms.gle/yQthRzYkAavJyQ2G7>

+ Proposta de temes per abordar en el grup de discussió:

Al llarg de les entrevistes, ha sorgit el neguit de la dificultat de connectar amb les joves, les diferències entre els seus interessos, i els encàrrecs de les professionals, i les dificultats per

conèixer les seves necessitats. També el fet que un seguit de barreres, socioeconòmiques culturals, facin que la idea de participació els hi sigui llunyana.

1. Generar una estratègia per Involucrar les joves en el procés de detecció de necessitats, identificació d'interessos, i generar propostes.

- + Si haguéssiu de crear una estratègia per crear un espai on les joves poguessin expressar les seves necessitats a diferents nivells, siguin gustos, interessos i propostes de projectes o iniciatives pròpies. Quins 5 elements hauria de tenir aquesta estratègia i de quina manera es podria materialitzar.
 - + *(fomentar el sentiment de pertinença)*
 - + *(motiva a la participació)*
 - + *(donar eines un cop aquest desig de participar ja existeix)*
- + ***Quins elements creieu que hauria de tenir una estratègia per tal per detectar les necessitats de les joves (que elles les expressin)***

2. Organització de la xarxa

A l'hora de treballar en xarxa, i treballar conjuntament els diferents agents, (professionals, joves associades, entitats del barri altres temàtiques). Quins elements creieu que serien necessaris per articular el treball entre ells de manera efectiva.

- **Què necessitaríeu des dels vostres espais professionals o projectes autogestionats a l'hora d'organitzar-vos amb altres agents?**
(no només en la lògica de compartir informació o la coordinació, sinó respecte treballar a partir d'uns objectius compartits)
- 3. Quines considereu que haurien de ser les 5 estratègies prioritàries, per enfortir la participació i l'associacionisme juvenil al territori**